

Malmö Högskola

Idrottsvetenskapliga institutionen
Fritidsvetenskapligt program

C-uppsats

15 högskolepoäng

Resan mot ett fullvärdigt deltagande

En studie av nyanlända svenskers förståelse och erfarenhet av det svenska föreningslivet och dess roll för integrationen

The journey towards a fullgood participation

A study of how newly arrived Swedes understand and experience the Swedish associations and their role for integration

Ebba Sofiadotter Lepic

Vårterminen 2010
2010-05-23

Handledare: Lars Lagergren
Examinator: Kutte Jönsson

Abstract

Associations has for a long time been in the centre of Swedish integration politics because they are considered to strengthen the social capital and constitute an arena for integrating meetings. This study is focused on how immigrants themselves experience the Swedish associations and their connection to integration. A group that seldom is asked to tell their opinion. Nine persons has participated in this study through qualitative interviews, of which all has been in contact with the project *Integration i Förening* (meaning: Integration through Association), a project that aim to get immigrants involved in associations. In the study research was done on how these persons has experienced the meeting and information about the associations through the project *Integration i Förening* and their understanding of what a Swedish association is. Further on the study has examined how the interviewed persons has experienced their own involvement in an association, what effects they've experienced that its had and if they see associations as a possible way to integration. Some of the study's conclusions is that the interview persons strongly emphasize the effects that associations have on social integration and social community and that they also experienced that the associations has had integrating effects. For some of the interview persons the involvement in associations has been one step in a bigger strategy to establish in Sweden and finally the immigrants has also shown awareness around what could strengthen their own process of integration and not.

Keywords: Integration, immigrants, associations, social capital

Abstrakt

Föreningar har länge varit i centrum för den svenska integrationspolitiken då de anses stärka det sociala kapitalet och utgöra en arena för integrerande möten. Denna studie fokuserar på hur nyanlända svenskar själva upplever det svenska föreningslivet och dess koppling till integrationen. En grupp som sällan tillfrågas om deras egna åsikter i frågan. I studien har nio personer medverkat i kvalitativa intervjuer vilka samtliga har varit i kontakt med projektet *Integration i Förening*, ett projekt som syftar till att få nyanlända att gå med i föreningslivet. I studien undersöks hur dessa personer har upplevt mötet och informationen om föreningslivet som de fått genom *Integration i Förening* samt hur deras förståelse av vad en förening ser ut. Vidare undersöks hur personerna har upplevt det egna föreningsengagemanget, vilka effekter de erfarit att det haft och hur de ser på föreningar som en möjlig väg till integration. Några av slutsatserna från studien är att intervjupersonerna starkt betonar föreningslivets effekter av social integration och social gemenskap och att intervjupersonerna också upplevt att föreningslivet haft integrerande effekter, att föreningsdeltagandet för flera av intervjupersonerna utgör ett steg i en större strategi för etablering och slutligen att de nyanlända svenskarna på olika sätt visar en medvetenhet kring vad som kan snabba på deras egen integrationsprocess och inte.

Nyckelord: Integration, nyanlända svenskar, förening, socialt kapital

Innehållsförteckning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	4
1. INLEDNING.....	5
1. 1 SYFTE OCH PROBLEMFÖRMULERING.....	5
1. 2 BEGREPPSANVÄNDNING.....	6
2. PROJEKTET INTEGRATION I FÖRENING.....	6
3. TIDIGARE FORSKNING	8
3.1 FÖRENINGAR I DEN SVENSKA INTEGRATIONSPOLITIKEN.....	8
3.2 DET CIVILA SAMHÄLLET OCH DET SOCIALA KAPITALET.....	8
3.3 FÖRENINGARS BETYDELSE FÖR INDIVIDEN OCH INTEGRATIONEN.....	9
3.4 INDIVIDENS MOTIV TILL DELTAGANDE I FÖRENINGSLIVET	10
3.5 FRITID SOM MÅNGTYDIGT BEGREPP	11
3.6 SOCIAL INTEGRATION.....	11
3.7 INTEGRATION SOM EN LÄRANDEPROCESS.....	12
3.8 DE ANDRA.....	13
4. METOD.....	14
4.1 KVALITATIVA FORSKNINGSMETODER OCH PERSPEKTIV.....	14
4.2 KVALITATIVA INTERVJUER.....	14
4.3 URVAL.....	15
4.4 GENOMFÖRANDE AV INTERVJUER OCH ETISKA ÖVERVÄGANDEN.....	16
4.5 METODOLOGISKA PROBLEM.....	16
4.6 DATABEARBETNING OCH ANALYS.....	16
5. RESULTAT OCH ANALYS.....	17
5.1 DE INTERVJUADE.....	17
5.2 MÖTET MED PROJEKTET INTEGRATION I FÖRENING.....	18
5.2.1 En övervägande positiv upplevelse av informationen.....	18
5.2.2 Föreningar upplevs inte som ett främmande fenomen.....	18
5.2.3 Intervjupersonernas tidigare inblandning i föreningslivet.....	19
5.2.4 Integration i Förenings roll i att få personer att gå med i en förening.....	20
5.3 FÖRSTÅELSE AV VAD EN FÖRENING ÄR.....	20
5.3.1 Förståelse för vad en förening är	20
5.3.2 Förståelse av varför föreningar finns.....	21
5.3.3 Förståelse av föreningarnas verksamhet.....	21
5.4 DEN EGNA FÖRENINGEN OCH ATTITYD TILL FÖRENINGSENGAGEMANG.....	22
5.4.1 Intervjupersonernas val av föreningar.....	22
5.4.2 Motiv till föreningsengagemang.....	22
5.4.3 Intervjupersonernas erfarenhet av sitt egna föreningsengagemang.....	23
5.4.4 Intresse för andra föreningar och vad krävs för ökat föreningsengagemang.....	24
5.4.5 Förväntningar på föreningsengagemang innan inträdet i föreningen.....	24
5.5 UPPLEVDA EFFEKTER AV FÖRENINGSENGAGEMANGET.....	25
5.5.1 Upplevda positiva effekter av föreningsengagemanget.....	25
5.5.2 Upplevda negativa effekter av föreningsengagemanget	27
5.5.3 Hur föreningsengagemanget förändrat de nyanlända svenskarnas bild och upplevelse av Sverige, svenskarna och det svenska samhället.....	27
5.6 FÖRENINGEN OCH INTEGRATIONEN	28
5.6.1 Bilden av föreningar som en möjlig väg till integration.....	28
5.6.2 Intervjupersonernas attityder till sin egen integrering.....	29
6. SLUTDISKUSSION.....	30
6.1 ÅTERKOPPLING TILL STUDIENS FRÅGESTÄLLNINGAR.....	30
6.2 SLUTLIG DISKUSSION OCH ÖVERGRIPANDE SLUTSATSER.....	31
6.3 FORTSATT FORSKNING.....	34
REFERENSER.....	35

1. Inledning

Texten i uppsatsen är uppdelad i sex avsnitt. I metodavsnittet redogör jag för hur jag gått till väga för att samla in, analysera och presentera empirin. I avsnittet om tidigare forskning diskuterar jag några av de befintliga perspektiv som råder inom de berörda forskningsfälten, delar av teorierna som redovisas utgör sedan referenspunkter för förståelsen och analysen av studiens empiri. I avsnittet bakgrund förklaras projektet *Föreningslivet - en aktiv part i introduktionsverksamheten*, vilket är projektet som alla intervjupersoner är kopplade till och som berörs i studiens frågeställningar. I resultat och analys avsnittet redogörs resultatet av insamlad empiri genom citat och kvalitativa och kvantitativa återgivningar. I samma avsnitt ges även kommentarer till empirin i form av slutsatser och analysdiskussioner. I det sista avsnittet, slutdiskussion, redogör jag för några av de mer övergripande slutsatserna, kopplar empirin till frågeställningarna och föreslår några fält för fortsatt forskning.

I texten kommer jag att använda namnet *Integration i förening* när jag talar om projektet, vilket är namnet som används i vardagligt tal inom verksamheten och även utgör namnet på själva arbetsmodellen som används inom projektets ram.

1. 1 Syfte och problemformulering

Syftet med min studie är att undersöka hur nyanlända svenskar upplever och förstår det svenska föreningslivet och dess koppling till integrationen efter att ha kommit kontakt med föreningslivet genom projektet *Integration i förening*. Genom att ta *de nyanlända svenskarnas perspektiv* hoppas jag kunna finna förståelse för deras egna uppfattningar av det svenska föreningslivet och vad de upplever att föreningslivet kan ge eller har gett dem. Frågor som annars alldeles för sällan ställs till målgruppen. Således har jag valt ett *aktörsperspektiv* och intresserat mig för individers upplevelser inom givna strukturer.

Frågeställningar:

1. Hur uppfattas den information om föreningslivet som de nyanlända svenskarna kommer i kontakt med? Det vill säga, upplevs det som ett naturligt inslag eller ett påbjudet fenomen?
2. Kan intervjupersonerna relatera till föreningslivet eller upplevs det som främmande?
3. Finns det en vilja från de nyanlända svenskarna att medverka i det svenska föreningslivet och upplevs föreningar som meningsfulla?
4. Vilka effekter har projektet fått på individnivå?
5. Känner sig de nyanlända svenskarna mer integrerade i det svenska samhället, dvs. har projektet gett de önskade integrerande effekterna?
6. Upplevs föreningslivet som en väg in i samhället?

1. 2 Begreppsanvändning

I uppsatsen används begrepp för att förstå, diskutera kring och analysera studiens empiri. För att förstå uppsatsen krävs därför ett antal definitioner. Vad gäller definitioner av integrationsbegreppet, vilken är central för studien, så finns det otaliga olika teorier och förslag på hur begreppet ska förstås, vilket i sig är en diskussion omfattande nog för att fylla

en helt egen uppsats. Jag har valt de definitioner som jag upplever är passande för förståelsen av studiens empiriska material.

När jag talar om *integration* i uppsatsen, syftar jag till deltagande i samhällslivet på lika villkor. Vilket Emile Durkheim (1984) definierade som möjligheterna för var och en att ta plats i samhället genom arbetsmarknaden (i min uppsats förstår jag arbetsmarknaden som synonym till andra former av sysselsättningar, som t.ex. studier och praktik). Men det innebär också en rättvis fördelning av samhällets resurser och en utbredd solidarisk anda i samhället, vilket Durkheim menar kan skapas genom omfördelning av resurser samt ökad kontakt mellan samhällsmedlemmar. Integration ska således förstås som en process, en *integrationsprocess*, i min uppsats.

När jag talar om *social integration* syftar jag till den utsträckning medlemmar i en grupp är sammankopplade med en annan grupp genom utbyte av meningar, vilket förutsätter någon form av socialt samspel (Bengtsson, 2004, s 9).

Begreppet *nyanlända svenskar* används för personer som nyligen har anlänt till Sverige från ett annat land och där de flesta av dem har flyktingstatus samt i vissa fall deras anhöriga. De nyanlända svenskarna har uppehållstillstånd och är därmed legitima (Lave & Wenger, 1991) i Sverige. Jag har i min uppsats valt detta begrepp istället för begreppen invandrare och nyanlända flyktingar. I det första fallet därför att jag anser att begreppet invandrare har en annan klang och hör till den tid då Sverige hade invandringspolitik, vilket idag ersatts av den svenska integrationspolitiken. I det senare fallet valde jag att inte använda begreppet nyanlända flyktingar eftersom de personer som inte har flyktingstatus skulle exkluderas.

När jag i uppsatsen talar om *socialt kapital* syftar jag till det samhällsvetenskapliga begrepp som Robert D. Putnam (1996, 2000) diskuterar. Socialt kapital betecknar de sociala relationernas egenskaper som medför att tillit blir det som människors samverkan grundas i. En vanligt påstådd effekt av socialt kapital är att det skapar en ömsesidig tillit och samverkan mellan människor, vilket ger effekter på samhället och den politiska demokratin.

I uppsatsen används begreppet *kultur* återkommande. En entydig och enkel definition är svår att ge, men begreppet bör förstås i vid bemärkelse, där såväl litteratur, konst, berättelser och teater som *levd kultur*, det vill säga normer, beteenden och levnadsmönster innefattas. Fokus i uppsatsen ligger dock främst på levd kultur, men även kopplingar till kulturella uttryck görs.

2. Projektet Integration i Förening

Under tre års tid, mellan juni 2008 och juni 2011, driver nätverket Social Ekonomi Skåne projektet *Föreningslivet – en aktiv part i introduktionsverksamheten* (i texten refererad till som *Integration i Förening*). Syftet med projektet är att förbättra förutsättningar för nyanlända svenskar att lära sig samhällets koder, praktisera sin svenska och att skapa ett kontaktnät och få möjligheter att bättre kunna påverka sin egen livssituation (empowerment). Samtidigt hoppas man att dessa insatser ska öka effekterna av kommunens introduktionsprogram för nyanlända svenskar. Själva metoden för att mana fram dessa effekter är att ge nyanlända information om föreningslivet i Sverige och därefter utföra en matchning mellan de individuella intressena med de lokala föreningsarnas utbud så att kontaktskapande möten kan uppstå. Målet med dessa klassinformationstillfällen är att hos nyanlända svenskar skapa insikt och kunskap samt en nyfikenhet och en positiv inställning till föreningslivet i Sverige.

De nyanlända svenskarna kontaktas när de går i SFI-undervisning eller i ett av kommunernas introduktionsprogram. Under 90 minuter håller föreningsinformatörer

information för klasser eller grupper av nyanlända. Samtliga föreningsinformatörer har erfarenhet av föreningslivet och har därmed också egna historier att berätta. De har också alla genomgått en grundutbildning där de fått lära sig att arbeta med informationsmaterialet, fått förståelse för hur man anpassar informationen efter målgruppens språkkunskaper och behov samt möjliga språkliga fallgropar som bör undvikas. Vid informationstillfällena går föreningsinformatörerna igenom vad en förening är med hjälp av OH-bilder som visar på mångfalden av föreningar, hur många som föreningar som finns, att föreningslivet är ideellt och vilka möjligheter föreningslivet kan ge. Därefter spelas en kortfilm på 10 minuter upp som visar vilka sorters föreningar som finns. För att skapa förståelse för hur en förening fungerar får klassen spela ett rollspel där rollerna ordförande, sekreterare, kassör med mera fördelas, här är ett av syftena att tydliggöra att föreningar är demokratiskt uppbyggda. Efter detta återger föreningsinformatörerna och/eller projektledaren sina egna erfarenheter av föreningslivet genom personliga berättelser för att visa på vad föreningslivet kan betyda för den egna individen. Slutligen görs intresseanmälan från de personer i klassen som är intresserade av att gå med i en förening, till hjälp får de informationsmaterial, personliga samtal och ett formulär att fylla i. I detta formulär får de själva skriva i vad för intresse eller behov de har som de kan tänka sig att engagera sig i en förening för.

Efter genomförda informationstillfällen matchas de nyanländas intressen med föreningslivets utbud och information om passande föreningar skickas till den intresserade. Det genomförs också en återkoppling en tid efteråt information har skickats till den nyanlända, för att se om denne tyckte informationen var till hjälp och om han/hon/hen valt att gå vidare. I enskilda fall erbjuds att en föreningsinformatör följer med den nyanlända till föreningen första gången.

Projektet har tre målgrupper som de jobbar mot; nyanlända svenskar, föreningar och kommuner. Kontakten med de nyanlända har redan beskrivits ovan. Projektet jobbar gentemot kommunerna då de tillhandahåller introduktionsverksamheter för de nyanlända, vanligtvis 2-3 år efter de anlänt. Kommunen är också de som står för finansieringen av introduktionsverksamheten. Målgruppen föreningar utgör en viktig grundbult i projektet då de ska stå för en aktiv part i introduktionen. Utgångspunkten i projektet är att föreningarna har en potential genom att kunna underlätta integrationsprocessen. Det kräver att föreningarna öppnas upp för att släppa in nyanlända, en uppgift som de kanske inte alltid känner sig helt identifierade med, eftersom vi kan anta att en del av föreningarna inte ser integrationsfrågorna som deras huvudsakliga uppgift. Kontinuerlig kontakt sker därmed mellan projektets anställda och representanter från kommunerna och föreningslivet.

Idag finns projektet verksam i 9-10 kommuner i Skåne regionen, men ambitionen är att samarbete ska finnas med alla Skånes kommuner i framtiden. Målsättningen är att modellen som används i projektet ska bli permanent i de kommuner där projektet finns idag.

3. Tidigare forskning

När man talar om integration och civila samhället med dess föreningar finns det några viktiga perspektiv som kan vara värdefulla att tydliggöra. Jag försöker att i detta avsnitt klargöra de perspektiv som jag finner relevanta för min studie.

3.1 Föreningar i den svenska integrationspolitiken

I den svenska demokratipolitiken råder föreställningar om att deltagande i föreningar kan fungera som en väg till politisk integration för människor med utländsk bakgrund (Bengtsson, 2003). Föreningslivet har en speciell plats i det svenska samhället genom att engagera människor och anges ofta som en viktig del i att hålla demokratin levande. I den svenska folkrörelsens diskurs och i den moderna samhällsvetenskapen betonas gärna föreningslivets positiva effekter, där just integration antas vara en sådan positiv effekt som hjälper till att stärka demokratin. Som exempel kan ges statens Demokratiutredning som genomfördes 2001 (SOU 2001:1, sida 196-97) som framhöll att ett fungerande och starkt föreningsliv utgör grundbulten i det demokratiska samhället, som uttryckligen främjar medborgarnas möjligheter till deltagande, inflytande och delaktighet.

Föreningar har stått i centrum för den svenska integrationspolitiken under en lång tid då de anses vara en väg till integrering i det svenska samhället. Dock har en förskjutning skett av vilken form av föreningar som uppmuntras av integrationspolitiken. Under 1970- och 80-talet uppmuntrades organisering i etniska föreningar, vilka ansågs stärka minoriteters identitet och bevara deras kultur (Björklund, 1981). Idag ligger fokus i integrationspolitiken snarare på att intresse ska styra de nyanländas val av föreningar och på så sätt hoppas man underlätta för möten mellan sociala och etniska grupper i samhället. Denna förskjutning diskuteras ytterligare under nästa rubrik.

3.2 Det civila samhället och det sociala kapitalet

Robert D. Putnam är kanske den samhällsvetare som är mest känd för att hävda att det civila samhället med sitt föreningsliv är en förutsättning för att demokratin ska fungera (Putnam, 1996). Ett starkt civilt samhälle, med ett starkt *socialt kapital*, menar Putnam styrker demokratin genom att bygga upp sociala nätverk och hålla dem vid liv, bidra till sammanhållande normbildning och stärka människors ömsesidiga tillit för varandra. *Socialt kapital* definierar Putnam som ”förtroende, normer och nätverk som kan underlätta samhällseffektiviteten” (Putnam, 1996, sida 201).

Putnam tar i sina diskussioner kring det sociala kapitalet (Putnam, 2000) upp två möjliga effekter som det sociala kapitalet kan ge, dessa är *överbryggande* (bridging) eller *sammanbindande* (bonding) effekter. Det överbryggande sociala kapitalet omfattar människor tvärs över olika sociala grupper, medan det sammanbindande förstärker identiteten inom en homogen grupp men kan ha en exkluderande funktion gentemot andra grupper. Putnam argumenterar för att det överbryggande sociala kapitalet är det som sannolikt fungerar mer effektivt för stärkande av medborgargemenskapens samhörighet. Det vill säga det överbryggande sociala kapitalet kan lämpa sig bäst för att skapa integration mellan olika

kulturella, sociala och etniska grupper, medan det sammanbindande till och med kan motverka integrationen och tilliten till andra grupper. Vilka organisationer som skapar vilket socialt kapital har Putnam inte funnit något konkret mönster för, men han ger några exempel. Enligt Putnam kan överbyggande föreningar vara; medborgarrörelsen och föreningar med samhällsnyttiga syften. Sammanbindande föreningar skulle kunna vara etniska sammanslutningar och luxuösa idrottsklubbar (såsom dyra gym eller golfklubbar), vilka snarare stärker gruppen som är inkluderad i klubben/föreningen än har en positiv verkan på integrationen med resten av samhället.

Dessa två effekter som Putnam beskriver kan kopplas till diskussionen kring *ethos* och *demos* som Karin Borevi (2004) tar upp. *Ethos* och *demos* är två olika nivåer av social sammanhållning. *Ethos* står för sammanhållning inom den egna etniska gruppen och förstärker gruppens identitet samtidigt som det fungerar exkluderande mot andra grupper. *Demos* står för en mer övergripande social gemenskap mellan olika medborgare och har ett mer extrovert förhållningssätt gentemot andra grupper (Putnam 2000). De två olika effekterna av socialt kapital som Putnam berör kan i sin tur kopplas till dessa två nivåer av social sammanhållning. *Demos* blir då kopplat till det överbyggande sociala kapitalet och *ethos* blir kopplat till det sammanbindande sociala kapitalet (Borevi, 2004). Borevi (2004) diskuterar den spänning som finns inom Sveriges integrationspolitik idag mellan att å ena sidan främja *ethos* och de etniska gruppernas gemenskap och å andra sidan *demos* och den övergripande medborgargemenskapen. Och som vi såg i det tidigare avsnittet om Sveriges integrationspolitik så har den gått från fokus på främjande av *ethos* mot att nu fokusera mer på främjande av *demos*.

3.3 Föreningars betydelse för individen och integrationen

Som framgått ur diskussionen kring socialt kapital hävdar Putnam (och även den svenska integrationspolitiken) att det civila samhället i form av föreningar utgör en viktig grundbult i en fungerande demokrati. Men föreningslivet antas också ha effekter på individ- och grupp nivå. Genom föreningen skapas normer och sociala nätverk stimuleras och upprätthålls inom gruppen (Bengtsson, 2004, sida 14), även människors ömsesidiga tillit anses bli stärkt (Putnam, 1993, 2000). Föreningar utgör även en frivillig organisationsform, där medlemmarna själva väljer medverkan utifrån de egna individuella intressena.

Ett centralt antagande i en stor del av de svenska teorierna kring det civila samhället är att föreningar fyller en funktion av att vara *till* för något specifikt ändamål (Wijkström, 2002). Vad dessa funktioner kan vara finns det flera teorier om. Filip Wijkström (2002) redogör för flera tänkbara funktioner. För det första kan föreningar och organisationer ses som *skolor i demokrati* som kan kanalisera medborgarnas intresse gentemot staten samtidigt som de utgör demokratiska miljöer, vilket kan öka medlemmarnas förståelse av det demokratiska systemet (Wijkström, 2002, sida 60). En annan funktion föreningar kan ha är att *skapa social integration* genom att föra samman individer från olika grupper. Just idrottsrörelsen är ett exempel på föreningar som hävdar att de jobbar för social integration och välkomnar alla (Riksidrottsförbundet, 2005). Putnam (1993) kan återigen nämnas då han menar att föreningarna kan fungera som ett forum för att binda samman människor och skapa relationer. Ett annat perspektiv på nyttan med föreningar ger Alberto Melucci (1991) som menar att föreningar kan fungera som plattformar för identitetsskapande processer, där *kollektiva identiteter* skapas inom en grupp. Wijkström (2002) menar också att föreningar kan *skapa tjänsteproduktion* då de erbjuder och producerar service och tjänster, vilka utgör ett komplement till den mer traditionella välfärdspolitiken. Föreningar kan också tänkas utgöra en *frizon i samhället* genom att skapa möjligheter att arbeta med andra värden och samhällsvisioner än vad som ges utrymme för inom befintliga arbeten, utbildningar eller annan sysselsättning. Ett slutligt möjligt perspektiv på nyttan med föreningar är att de kan anses

skapa forum för att *mobilisera resurser* för medborgerliga aktiviteter i sociala rörelser (Wijkström, 2002, sida 62). Jag har valt att återge dessa teorier, då de kan fungera som förklaringar till hur studiens empiri kan förstås.

Filip Wijkström (2002) väljer att kommentera dessa fördelaktiga funktioner som föreningar antas ha. Wijkström menar att det är en slags instrumentalisering av föreningarna från statsmaktens företrädare, där föreningar ses som instrument för att lösa samhälliga problem och uppdrag. Men för föreningen eller organisationen kan dessa problem och uppdrag vara sekundära mål i deras verksamhet och kan upplevas som tillskrivna. Exempelvis kan en medlem i en fotbollsförening framförallt vara med för att det är roligt och fysiskt aktivt, snarare än för att bli integrerad med andra grupper i samhället.

En annan fråga värd att ställa är hur nyanlända svenskar själva upplever föreningslivet. Föreningar kan ses som en onaturlig organisationsform för nyanlända svenskar. Ulf Björklund (1981) menar att föreningslivet är en högst otraditionell organisationsform för de flesta minoriteter som egentligen är väldigt typiskt för Sverige och Norden. För många av de nyanlända svenskarna är det första gången de kommer i kontakt med organisationer och föreningar när de anländer i Sverige.

En annan eventuellt utmanande och också främmande inställning som de nyanlända svenskarna kommer i kontakt med är svenskens positiva inställning till statsapparaten. Etnologen Annick Sjögren (1993) menar att svensken under flera hundra år har lärt sig att ha en positiv bild av staten, där dess institutioner ses som en hjälpande hand. Det finns många länder i världen som inte har en lika stor tillit till sina statsmakter. Med den gängse uppfattningen att föreningslivet är en *skola i demokrati* är det inte helt otänkbart att just föreningar kan ses som vägar för att göra medborgarna mer vänligt inställda till statliga myndigheter och institutioner (Lagergren & Fundberg, 2009).

3.4 Individens motiv till deltagande i föreningslivet

Personer som är föreningsaktiva har olika motiv till varför de engagerar sig. SCB klargjorde i sin rapport *Föreningslivet i Sverige - Velfärd, socialt kapital, demokratiskola* (2003) sju stycken avseenden där föreningar bidrar till individen och den allmänna välfärdsförsörjningen. Dessa är:

1. de underlättar värderade *aktiviteter*
2. de erbjuder *sociala kontakter*: möten med andra människor
3. de ger *information*: tillgång till unik kunskap
4. de skapar *identitet*: medlemskapet som symbol för den egna självbilden
5. de skapar *samhörighet* med en viss grupp, värdering eller verksamhet
6. de erbjuder en arena för *kreativitet*: att organisera verksamhet inom organisationen.
7. de understödjer sina medlemmars intressen och stärker deras *politiska resurser*
(Ur SCB:s rapport nr 98, 2003, sida 11)

Dessa funktioner finns inte uteslutande i föreningslivet utan även inom andra samhällssektorer. I min uppsats väljer jag att använda dessa för att förstå motiven bakom intervjupersonernas val av föreningar.

3.5 Fritid som mångtydigt begrepp

Föreningslivet har en stark koppling till människors fritid och fritidens fält. Däremot är begreppet fritid inte entydigt och det finns flera sätt att förstå fritiden på. Chris Bull, Jayne Hoose och Mike Weed tar i sin bok *An Introduction to Leisure Studies* (2003) upp fyra definitioner av vad fritid är. Dessa fyra är; fritid som *fri tid*, fritid som en *aktivitet*, *attitydbaserad* fritid och fritid som en *funktion*. Den första förklarar fritid som den överblivna tid då arbete och andra plikter är avklarade. Den andra definitionen förstår fritid utifrån vad olika aktiviteter är, till exempel att aktiviteter så som idrott och musicerande ses som fritidsutövning. Den attitydbaserade fritiden förklarar fritid utifrån vad personen själv upplever som fritid och den fjärde definitionen ser fritid som något som har en funktion, till exempel inläring, rekreation, kreativitet eller vila. Denna definition innehar också en form av nyttoperspektiv, där fritidsutövningen utförs för att uppnå något annat. Alla dessa fyra definitioner innehar olika svagheter och styrkor i sina sätt att klassificera. De passar olika aktörer, och som vi kommer att se, passar de kanske också olika kulturer olika bra. Den första definitionen, fritid som *fri tid* är den definition som underförstått ofta florerar i västvärlden, men är inte nödvändigtvis den definition som stämmer överens med de erfarenheter som nyanlända svenskar har från sina hemländer. Eugenio Diaz-Bonilla et al. (2002) menar i sin artikel *WTO, agriculture and developing countries* att många kulturer i tredje världen inte är industrialiserade och att deras års- och dagsrytmer därför kan se radikalt annorlunda ut, vanligtvis därför att de till största delen lever av jordbruk. Dessutom saknar stora delar av befolkningen i tredje världen arbete och har inte alltid samma möjligheter och/eller rättigheter till semester eller fritid efter arbetet. Därmed passar inte alla kulturer in i den relativt trubbiga definition av fritid som västvärlden använder sig av, där fritid vanligtvis förstås som någonting som står i motsats till arbete.

3.6 Social integration

Integrationspolitik är en högst laddad politisk fråga, vilket gör att integrationspolitiska satsningar eller avsaknaden av dem blir en ständig måltavla för kritik. Även i forskningsvärlden finns olika åsikter om hur frågan ska angripas och själva begreppet är mångtydigt och komplext. Bo Ohlsson (2004) tar i rapporten *Föreningsliv, makt och integration* (2004) upp fyra olika former av integration; social, kulturell, ekonomisk och politisk integration. De fyra formerna speglar olika aspekter av integrationen och visar på att integration är något komplext och svårt att smala av till bara rätt och slätt; integration. Samtidigt är integration ett omfattande samhällstillstånd vilket inkluderar både individer, strukturer i samhället och sociala institutioner.

Jag har valt att, förutom begreppet *integration* vilket beskrevs i inledningen, fokusera på *social integration* i min uppsats, vilket även det är ett mångtydigt begrepp. Emile Durkheim (1984) beskriver social integration som starka sociala band mellan samhällsmedlemmar som genom möten skapar ”positiv integration”. Integrationsverket väljer att beskriva social integration som en tillgång till svenska sociala nätverk genom vilket invandrare utvecklar kontakter med infödda svenskar (Integrationsverket 2004). Bo Bengtsson (2004) förklarar social integration som den utsträckning en grupps medlemmar sammankopplas med andra grupper genom utbyte av meningar, vilket förutsätter någon form av socialt samspel.

Iris Marion Young (2000) utgör en kritisk röst om integrationspolitiken och problematiserar användandet av jämställdhetsbegreppet i samband med integration. Hon menar att om jämställdhetsbegreppet förstås som likhet gör det att idealet om universellt

medborgarskap bär med sig två betydelser, utöver att medborgarskapet ska inkludera alla. För det första blir universalism något generellt i motsats till specifikt, där fokus ligger på vad medborgare har gemensamt istället för vad som skiljer dem åt. För det andra fråns universalitet i form av lagar och regler individuella skillnader och gruppers skillnader. Vidare talar Young för att olikheter ska iakttas. Integration å andra sidan, menar Young (2000) kräver att medlemmar av de så kallade segregerade grupperna förändrar sina liv och anpassar sig till den stora majoritetens förväntningar (Young, 2000, sida 213). Därför menar Young att problemet med segregation inte ska lösas med hjälp av integration. Istället argumenterar Young för att skapa sociala och fysiska relationer som hon kallar ”tillsammans i olikheter”, vilket skiljer sig från idealet om integration genom att den egna gruppens intressen inte behöver upplösas och olika sociala grupper kvarstår som självständiga och socialt jämställda grupper.

Charles Taylor (1994) tar också upp problemet kring partikularism gentemot universalism och menar att individens behov av att erkännas i sin egen identitet står i motsats till samhällets föreställning om alla människors lika värde. Såväl Taylor som Young kritiserar därmed den *likvärdighetspolitik* som är normen för liberala samhällen. Taylor talar istället för en *särartspolitik* som tillåter särbehandling av personer med olika kulturell bakgrund (Taylor 1994) och kritiserar likvärdighetspolitikens strävan efter att anpassa alla medborgare till en form som inte är neutral, utan avspeglar den västerländska kulturen. Taylor betonar att en stat aldrig kan vara kulturneutral, utan alltid främjar majoritetens kultur.

Jürgen Habermas (1994) är av en annan uppfattning och menar att särartspolitiken grundar sig på en syn av kulturer som statiska och homogena. Han menar att den konflikt som Taylor ser mellan partikularism och universalism inte behöver uppstå, utan att det går att få en politik som både respekterar allas rättigheter och ger respekt för gruppers olikheter. Habermas (1994) håller med Taylor i det att faktisk jämlikhet inte alltid kommer som naturlig effekt av lika rättigheter. Men Habermas (1994) anser att det går att formulera rättigheter utan att införa ”systemfrämjande kollektiva rättigheter” så att de annars missgynnade grupper ändå gynnas. På så sätt vill Habermas (1994) närma sig faktiskt jämlikhet utan att ha gruppdiversifierade rättigheter. Detta skulle kunna ske genom anpassning av att statliga satsningar, så som sjukvård och utbildning, gynnar svagare grupper menar Habermas (1994).

Ett sätt att se på integration är att individer ska ha samma tillgång till rättigheter och möjligheter. Tillgången till olika samhällsarenor är en sådan rättighet, där samhällsarenornas inbördes relationer kan vara av avgörande betydelse för hur integrerat samhället är (Hofstede & Hofstede 2005). Hofstede och Hofstede menar att miljöer där personer med olika kulturell bakgrund kan integreras och mötas som jämlikar är en förutsättning för att skapa en verklig integration.

3.7 Integration som en lärandeprocess

Jag har under tidigare punkter redogjort för ett axplock av alla de olika teorier som finns kring social integration, och som synes, finns ingen entydig förklaring till vad integration är. Jag låter därför Jean Laves och Etienne Wengers *situationsbundna lärande* och *legitimt perifert deltagande* utgöra centrala begrepp i uppsatsen för att förstå integration. Här handlar det om att integration är en process, vilket kan tydliggöras genom Nationalencyklopedins definition av integration som lyder ”ett sätt att få invandrare och flyktingar att anpassa sig till ett nytt land” (Sökverktyg 2.0). Vilket betyder det att skilda grupper förenas, vilket i sig utgör en process.

”Legitimt perifert deltagande möjliggör ett sätt att tala om relationen mellan nyanlända och erfarna, och om aktiviteter, identiteter, artefakter och en gemenskap av kunskap och praktik. Den fokuserar på processen där nyanlända blir en del av gemenskapen. En persons intentioner att lära sig engageras och meningen med lärande konfigureras genom processen att bli en fullvärdig deltagare i en sociokulturell praktik” (Lave & Wenger, 1991, sida 29).

Lave och Wenger uppfattar allt lärande som situationsbundet. De menar också att det situationsbundna lärandet är centralt för *legitimt perifert deltagande* genom att nyanlända oundvikligen deltar i praktiserande gemenskaper och att inhämtande av ny kunskap utgör grunden för att få en fullvärdig delaktighet i en sociokulturell gemenskap. I legitimt perifert lärande handlar det om att gå från periferin i ett sammanhang mot ett centrum, vilket sker genom lärande (Wenger & Lave, 1991). Integrationsprocessen utgör en sådan process, där en person går från periferin mot ett centrum där en form av legitimt medborgarskap uppnås. Men denna process är mer komplex än blott en rak linje från start till mål. Istället kan det ses som en resa där flera stopp görs på vägen, ett sådant stopp kan föreningslivet utgöra, men det går också att tänka sig att en anställning, praktikplats eller nya vänner utgör stopp på vägen. Viktigt att nämna är att Lave och Wenger menar att detta centrum i ett sammanhang bara är fiktivt och inte existerar i verkligheten, istället uppnår man en *fullvärdig delaktighet*, vilket inte tar bort mångfalden av alla olika sorters relationer till medborgarskapet som kan existera.

3.8 De Andra

Vårt behov av att definiera oss själva ligger i vår natur, vi människor organiserar och förenklar vår värld och har en tendens att kategorisera människor och objekt. Detta sker naturligt och är ett sätt för vår hjärna att sortera alla intryck. Men denna tendens kan också lägga grunden för fördomar och föreställningar, de kategoriseringarna människor gör leder till uppfattningen om grupperna *vi och dom*, grupper som vi tillhör eller inte tillhör. Grupper som vi kan tillskriva olika attribut eller ha fördomar om.

Stefan Jonsson, lektor i estetik, har ett annat sätt att förklara samma fenomen. Jonsson menar att just *berättelser* fungerar som hjälpmedel för människor att skilja mellan sig själva och andra, som ett sätt att definiera sig (Jonsson, 1993, sida 35). Jonsson hävdar också att berättelser kan lägga grunder för särbehandling mellan olika grupper, vilket i sin tur kan utgöra en början för maktutövning, herravälde och kolonialisering om det används fel. Även Taylor (1994) riktar sitt intresse mot hur identiteter skapas och har en teori om att individers identitetsskapande sker i möten med andra. Han hävdar att genom dialog med eller i kamp mot dessa andra individer definierar människor sin egen identitet.

Att ha speciella åtgärder för invandrare och minoriteter, vilka i de flesta fall är väl menande, är därför inte helt oproblematiskt. Genom att rikta särskilt stöd och uppmärksamhet mot dessa grupper riskerar man att befästa en tydligare bild av att invandrare och minoriteter utgör *de andra*, det vill säga en grupp som inte är vi (Borevi, 2004). Att tala om *de andra* är ett sätt för individer, grupper och samhällen att identifiera sig själva. Edward Said (1993) menar att kontrasten gentemot andra grupper fungerar som ett sätt att definiera sig själv och just västerlandet har länge använt och använder fortfarande främmande länder och kulturer, såsom Orienten, som exempel på *de andra*. Dessa främmande *andra* definieras som onormala eller avvikande gentemot den egna kulturen som blir bilden av det ideala (Berg, 1998).

Dessa teorier om de andra används i studien för att förstå hur intervjupersonerna upplever föreningslivet och sin egen integrationsprocess, samt hur föreningslivet och projektet Integration i Förening förhåller sig till de nyanlända svenskarna.

4. Metod

Valet av metod för min uppsats har gjorts utifrån studiens syfte och frågeställningar, men också utifrån tillvägagångssätt hos tidigare forskning. Jag kommer att här redogöra för hur jag gått till väga för att samla in empiri till min kvalitativa studie.

4.1 Kvalitativa forskningsmetoder och perspektiv

I uppsatsen har jag valt att använda mig av kvalitativa forskningsmetoder, bestående av kvalitativa intervjuer. Angreppssättet jag använder är *fenomenologiskt*, där jag söker förståelse för sociala fenomen utifrån aktörens perspektiv (Kvale, 1997). Jag vill förstå intervjupersonernas upplevelser och tankar. Fenomenologins utgångspunkt är den subjektiva upplevelsen, människans egen uppfattning (Alvesson & Sköldberg, 2007). I studien har jag haft huvudfokus på individperspektivet, men i diskussionerna och slutsatserna dras vid ett fåtal tillfällen paralleller till strukturella perspektiv, vilket behövs i enskilda fall för att förstå det intervjupersonerna uttrycker.

I fenomenologisk forskning eftersträvas en minimering av förutfattade meningar (Kvale 1997). I denna uppsats utgörs förförståelsen av en utgångspunkt i teorier om socialt kapital. Men förförståelsen präglas också av en forskningsöversikt om social integration och komplexiteten i begreppet integration, en förförståelse av föreningslivet och deras påstådda samband med integrationen samt teorier om *de andra* (Said 1993).

Empirin till uppsatsen har samlats in genom kvalitativa intervjuer. Men jag har också gått igenom det material som använts inom projektet, tittat igenom genomförd utvärdering av projektet och haft kontinuerliga samtal med projektledaren för Integration i Förening. De forskningsmetoder jag har använt har liknat det *abduktiva* arbetssättet. Det vill säga, jag har utgått från teori men har i forskningsprocessen alternerat mellan tidigare teori och empiri (Alvesson & Sköldberg, 2008). Däremot har jag inte strikt följt det abduktiva arbetssättet, utan har låtit arbetsprocessen komma successivt.

I min studie har jag sökt att uppnå så god *trovärdighet* som möjligt genom att inta ett *vetenskapligt förhållningssätt* så att rimliga antaganden ska vara möjliga att göra utifrån studiens resultat. Det innebär bland annat att jag arbetat källkritiskt, med medvetenhet om normativitet och förutfattade meningar (Lagergren, Book, & Fundberg, 2009). Jag har även försökt att vara systematisk i hur jag planerat, genomfört och presenterat min studie. Det har bland annat inneburit att jag varit medveten om att inte ställa ledande intervjufrågor och att jag vid transkriberingen haft en medveten försiktighet kring egna tolkningar av intervjupersonernas uttalanden.

4.2 Kvalitativa intervjuer

När forskaren söker förståelse för företeelser med utgångspunkt i subjektets, i detta fall individens, egen uppfattning samt anledningen till deras upplevelser, så passar kvalitativa intervjuer eftersom de söker just förståelse (Kvale, 1997). Till skillnad från kvantitativa metoder så söker kvalitativa metoder efter unika upplysningar från ett mindre antal informanter eller undersökningsenheter, istället för en stor kvantitet av data. En annan skillnad

mellan de båda analysmetoderna är att den kvalitativa söker analyserar delen utifrån helheten, medan kvantitativ analys förstår helheten utifrån delen (Starrin & Svensson, 1994). Den valda kvalitativa metoden; kvalitativ intervju, öppnar också för möjligheten att göra en beskrivande studie, vilket enkäter eller andra kvantitativa metoder saknar. Jag har utifrån detta valt att utföra kvalitativa studier eftersom jag söker ett aktörs- och underifrån perspektiv där intervjupersonernas egna unika upplevelser och tankar är i fokus. Den kvalitativa forskningsintervjun beskrivs av Kvale (1997) som ett professionellt samtal som söker förståelse för världen utifrån intervjupersonernas perspektiv och utveckla meningen i människors erfarenheter.

Jag har använt mig av kvalitativa intervjuer med låg standardisering, det vill säga öppna frågor där målet är att få de intervjuade att prata fritt och med egna ord. Intervjufrågorna genomfördes semistrukturerat där frågorna ställdes i den ordning som passade bäst i det enskilda fallet. För att få intervjupersonerna att prata mer och förstå deras svar bättre, ställde jag även följdfrågor, vilka inte följde ett på förhand bestämt manus. Intervjuerna genomfördes med mig och intervjupersonen i enrum i alla fall utom ett, då Christoph Lukkerz, projektledaren för Integration i Förening, satt med för att inte göra situationen obekvämt för intervjupersonen.

4.3 Urval

I relation till studiens syfte har målgruppen koncentrerats till de nyanlända svenskar som kommit i kontakt med projektet *Integration i förening*. I denna målgrupp kan två grupper urskiljas; (1) de som fått information och valt att besöka en förening men inte stannat i verksamheten eller ännu inte kommit igång med regelbundna möten samt (2) de som stannat och är aktiva i en förening. Fyra av intervjupersonerna var vid intervjutillfället inte aktiva i en förening men av dem hade endast en person aldrig varit aktiv i föreningslivet i Sverige. Resterande intervjupersoner var vid intervjutillfället aktiva inom en eller flera föreningar.

Dessa två grupper förväntade jag mig inneha något olika bilder av vad en förening är och vad de kan erbjuda dem, där den första gruppen baserat sina uttalanden på förväntningar om föreningslivet snarare än faktiska erfarenheter. Nio stycken intervjupersoner valdes ut, varav fem var kvinnor och fyra män. De intervjuade var i åldern 17 till 45 år och har alla gått eller går SFI eller någon av kommunernas introduktionsverksamheter. Tiden som intervjupersonerna varit i Sverige varierade mellan 10 månader och 3 år, därmed var alla relativt nyligen anlända.

Själva urvalsprocessen har skett i nära dialog mellan mig och projektledaren för *Integration i förening* Christoph Lukkerz. Lukkerz har sedan tidigare kontakt med personer som deltagit i projektet och satt därför på kunskap om vilka som fortsatt med sitt föreningsengagemang och vilka som inte gjort det. I urvalsprocessen har vi valt att välja intervjupersoner som representerar den grupp som projektet vanligtvis kommer i kontakt med. Därför har en viss spridning i bakgrund eftersökts, för att urvalet ska vara representativt. Men det är inte bakgrunden i sig som ska vara i fokus för studien, utan hur de i egenskap av att vara nyanlända svenskar upplever det svenska föreningslivet. En jämn fördelning mellan könen har eftersträvat så långt det är möjligt såväl som geografisk spridning i var intervjupersonerna är bosatta idag. Jag har eftersträvat att få med både gruppen som har universitetsbakgrund och de som har lägre utbildning. Detta fick ges extra uppmärksamhet eftersom en stor del av de som kommit i kontakt med projektet har högre utbildning (enligt projektledaren Christoph Lukkerz uppskattningar). Sex stycken av de nio intervjuade hade någon form av eftergymnasial utbildning. Slutligen har en viss spridning i vad för former av

föreningar intervjupersonerna är aktiva i eftersökts, vilket visade sig falla naturligt av intervjupersonernas skiftande intressen.

4.4 Genomförande av intervjuer och etiska överväganden

De etiska principer jag har använt mig av är *informerat samtycke* och *konfidentialitet*. Informerat samtycke innebär att intervjupersonerna under urvalsprocessen och i början av intervjun har fått information om studiens syfte och att deltagande är frivilligt (Kvale 1997). Konfidentialitet betyder att intervjupersonerna är anonyma och inga personliga data redovisas i studien. Intervjupersonerna har också getts möjlighet att läsa igenom och kommentera de citat och beskrivningar jag använt i uppsatsen innan publicering. Frivilligheten betonades särskilt och ett muntligt samtycke gavs från intervjupersonen innan jag satte igång diktafonen för inspelning. För att skydda intervjupersonernas identitet nämns inte deras namn, bostadsort eller annan information som kan röja deras identitet

Intervjufrågorna utformades utifrån studiens syfte och frågeställningar. Jag eftersträvade att få till tydliga frågor med enkla ord som uppmuntrade intervjupersonerna att tala fritt och med egna ord. Intervjuerna genomfördes till största delen på svenska, men med två av intervjupersonerna genomfördes intervjun på engelska.

4.5 Metodologiska problem

Språksvårigheter är kanske det mest framträdande metodologiska problemet jag haft. De flesta av intervjupersonerna har pratat god svenska, sju av de nio intervjuerna genomfördes därför på svenska och två av nio på engelska. Men under flera av de intervjuerna som utfördes på svenska uttryckte intervjupersonerna att de kände sig begränsade av språket. Under en av intervjuerna kunde tolk ha använts för att underlätta intervjun eftersom svenskan ännu inte var stark nog. Dock upplevde jag att intervjupersonerna har varit relativt tydliga i sina uttalanden och jag bedömer därför att risken för missförstånd har minimerats. Vid några tillfällen har intervjupersonerna haft svårt att förstå frågorna, men genom upprepade förklaringar och ibland försök att omformulera frågan har budskapet gått fram. Det är dock värt att tänka över om en tolk kan användas när sådana här studier görs i framtiden. Jag och projektledaren gjorde till denna studie valet att inte använda tolk eftersom vi önskade få uttalanden från förstahandskällan och undvika ett extra steg i tolkningsprocessen.

4.6 Databearbetning och analys

Intervjuerna spelades in på en diktafon och transkriberades till text kort efter jag genomfört intervjuerna. Till en början skrevs intervjun ner ordagrant för att undvika att meningssammanhang skulle gå förlorade. Jag valde därefter att i viss mån korrigera citaten språkmässigt, för att ge intervjupersonerna en rättvis återgivning (Kvale, 1997) och för att underlätta för läsaren att förstå meningen i citaten.

I analysarbetet har jag använt mig av *meningskoncentrering*, en fenomenologiskt baserad analysmetod. I slutet av analysarbetet använde jag mig också av metoden *meningskategorisering*, för att få en kvantitativ bild av uttalandena. Meningskoncentreringen går ut på att meningen i intervjupersonernas uttalanden koncentreras och blir mer korta och

koncisa (Kvale, 1997). De långa intervjutexterna har därmed kortats ner till koncisa meningsformuleringar. När meningskoncentreringen hade gjorts, lades de utkristalliserade meningarna ihop i kategorier, vilket är en del av analysmetoden meningskategorisering. Dessa kategorier har gjort det möjligt att se när flera intervjupersoner har uttryckt samma mening. Kategorierna som använts har delvis utformats utifrån uppsatsens frågeformuleringar samt i relation till de svar som sprungit ur empirin.

Till skillnad från positivistiska och kvantitativa studier så tar det kvalitativa arbetet sin utgångspunkt i varje situations unikheter. Men det betyder inte att studien inte kan användas för att dra mer generella slutsatser (Kvale 1997). Generaliserbarheten strävar efter att uppnå en hög överensstämmelse mellan det som undersökts i en fallstudie och den större kontexten. Jag har dock i min studie inte strävat efter att göra resultaten generaliserbara i sig, utan de säger något om den kontext vari intervjupersonerna befinner sig. Däremot har jag och projektledaren strävat efter att få ett brett urval av intervjupersoner så att generaliserbarhet ska kunna underlättas. Därmed finns det möjlighet att i senare skeden i arbetet relatera studien till andra liknande studier och på så sätt göra generaliserade antaganden.

5. Resultat och analys

I denna del av min uppsats presenteras resultatet från de genomförda kvalitativa intervjuerna som ligger till grund för studien. Empirin redovisas genom fem teman, vilka har strukturerats utifrån studiens frågeformuleringar och i viss mån utifrån de svar som intervjupersonerna har gett. Analys och slutsatser kopplade till resultaten redovisas löpande i texten, för att skapa en direkt koppling till tidigare teorier.

I resultat och analysdelen redovisas de meningar som intervjupersonerna har uttryckt utifrån antalet personer som uttalat dessa meningar, där den mening som uttryckts av flest personer redovisas först. Därmed kan en och samma person uttrycka flera meningar under ett tema eller en fråga, att intervjupersonen har gjort ett uttalande utesluter därför inte att han/hon stödjer även ett annat uttalande.

5.1 De intervjuade

Här presenteras de nio intervjupersonerna i korthet, samtliga är bosatta i Skåne och alla hade vid intervjutillfället befunnit sig i Sverige mellan 10 månader och 3 år.

Intervjuperson 1 – kvinna, 39 år, från Irak, mellanstor stad, högutbildad, *kulturförening*

Intervjuperson 2 – kvinna, 35 år, från Irak, liten ort, högutbildad, *humanitär hjälporganisation*

Intervjuperson 3 – man, 28 år, från Irak, mellanstor stad, högutbildad, *intresseorganisation, organisation för boende & etnisk organisation*

Intervjuperson 4 – man, 31 år, från Irak, mellanstor stad, lågutbildad, *politisk organisation*

Intervjuperson 5 – kvinna, 35 år, från Kongo, storstad, högutbildad, *hobbyförening*

Intervjuperson 6 – man, 29 år, från Iran, storstad, högutbildad, *idrottsorganisation*

Intervjuperson 7 – man, 17 år, från Irak, storstad, lågutbildad, *idrottsorganisation*

Intervjuperson 8 – kvinna, 44 år, från Polen, liten ort, högutbildad, *humanitär
hjälporganisation*

Intervjuperson 9 – kvinna, 28 år, från Thailand, storstad, lågutbildad, *hobbyförening*

5.2 Mötet med projektet Integration i Förening

5.2.1 En övervägande positiv upplevelse av informationen

Samtliga intervjupersoner är positiva till att få den här typen av information. Några uttryckte dock att de hade haft svårt att förstå informationen på grund av språksvårigheter. Ett par av intervjupersonerna nämnde att de gärna ville ha mer personlig kontakt med informatörerna i Integration i Förening och efterfrågade mer tid i samband med informationen. Flertalet av intervjupersonerna menade att de fick ökad kunskap om föreningslivet och dess möjliga positiva effekter, däribland nämndes effekten av integration. En av intervjupersonerna menade att hon fick ny kunskap om var hon kunde hitta information om föreningar och en annan upplevde att hon fick större förståelse för hur Sverige fungerar genom informationen. En intervjuperson sa rakt ut att informationen var avgörande för att hon skulle gå med i en förening, några andra uttryckte att det utgjorde ett startskott för intressen som funnits sedan tidigare.

Att döma utifrån intervjupersonernas svar ter det sig som om Integration i Förenings information har berikat intervjupersonerna genom ny kunskap. Informationen kan till och med fungera integrerande genom att ge personerna värdefull kunskap om hur de kan underlätta sina egna integrationsprocesser.

5.2.2 Föreningar upplevs inte som ett främmande fenomen

Majoriteten av intervjupersonerna kände inte till det svenska föreningslivet innan de fick informationen i klassrummet, endast två av nio hade tidigare varit i kontakt med föreningslivet innan mötet med Integration i Förening. Däremot hade majoriteten av intervjupersonerna kommit i kontakt med organisationer i sitt hemland. Dessa intervjupersoner förstod föreningar som en synonym till organisationer, vilka de varit engagerade i, kommit i kontakt med eller hört talas om i sina hemländer. Därmed upplevdes föreningslivet inte som främmande för de flesta av intervjupersonerna och endast en intervjuperson uttryckte att hon aldrig tidigare kommit i kontakt med föreningar eller organisationer.

Med utgångspunkt i empirin kan jag dra slutsatsen att föreningar inte upplevs som främmande för majoriteten av intervjupersonerna, vilket inte stämmer överens med det som Ulf Björklund (1981) hävdade, nämligen att föreningslivet kan upplevas som en främmande organisationsform. Däremot förstod i princip alla intervjupersoner föreningar som en synonym till organisationer. Några av intervjupersonerna nämnde dock att de aktiviteter som de idag gör i en förening, såsom att umgås eller spela fotboll, gjorde de i sitt hemland under spontana och oorganiserade former. Därmed kan man tänka sig att föreningar fyllde ett behov i dagsläget, ett behov som är nytt då föreningslivet inte behövts tidigare för att utföra önskade aktiviteter.

5.2.3 Intervjupersonernas tidigare inblandning i föreningslivet

Nära hälften av intervjupersonerna, fyra av nio, hade varit inblandade i föreningslivet i sitt hemland. Tidigare engagemang hade skett i en bredd av organisationer, och innefattade alla SCB:s föreningskategorier. SBC:s föreningskategorier (Föreningslivet i Sverige, SCB, 2003) beskrivs som följande: politiska organisationer (partier, lokala aktionsgrupper, enfrågorörelser), intresseorganisation (facket, invandrarsorganisationer, konsumentorganisationer, handikappsorganisationer, kvinnoorganisationer, nykterhetsorganisationer), solidaritetsrörelser (humanitära hjälporganisationer, fredsorganisationer & grupp för internationella frågor), religiösa organisationer (svenska kyrkan, frikyrkliga samfund och andra religioner) och slutligen livsstilsföreningar (kulturförening, idrottsförening, friluftsförening, hobbyorganisationer, motororganisationer, ordenssällskap & frivilliga försvarsorganisationer). Alla dessa föreningstyper fanns representerade bland de organisationer som intervjupersonerna tidigare varit med i, däremot fanns det en tyngdpunkt på livsstilsföreningar.

Några skillnader jämfört med det egna landets organisationer nämndes dock:

"I mitt land, t.ex. när någon dör i din familj och du är en medlem i en förening. De göra något, eftersom det är dom medlemmar, de andra som ska ta hand om allting, De ska betala för begravning, för mat, kaffe och allting, för människor som kommer och besöker dig. Du bryr dig inte om något [...] Man är aldrig ensam när man är medlem i en förening. Det är fantastiskt" Kvinna 35 år

Citatet visar att den organisation intervjupersonen var engagerad i sitt hemland hade en mer familjär stämning och också fyllde en funktion av att utgöra ett socialt stöd. Föreningen utgjorde och skapade vad Wijkström (2002) kallar *tjänsteproduktion*. Tjänster som skulle kunna vara statens uppdrag att tillhandahålla tillhandahålls istället av en förening.

Flera av de intervjuade menade att de inte var aktiva i föreningslivet i hemlandet därför att de inte hade någon fritid där. I hemlandet upptog arbete och vardagssysslor dagens alla timmar. Detta påstående kom både från högutbildade och lågutbildade intervjupersoner. En annan skillnad som en intervjuperson nämnde var att sociala interaktioner liknande dem som sker i föreningar men de skedde under friare former i hemlandet där möten vanligtvis uppstod spontant.

Utifrån intervjupersonernas svar drar jag slutsatsen att fritid är ett devis nytt element i flera av intervjupersonernas liv. Därmed blir även föreningsengagemang under den fria tiden ett nytt fenomen, vilket upplevts som övervägande positivt av intervjupersonerna. En slutsats som stödjer det Díaz-Bonilla et al. (2002) hävdade, nämligen att fri tid satt i relation till arbete eller annan sysselsättning kan te sig som ett onormalt fenomen för andra kulturer. Därmed är det möjligt att anta att Bull et al.'s (2003) definition av fritid som *fri tid* kan te sig onormal för de nyanlända svenskarna. Kanske ligger definitionerna fritid som en *aktivitet* eller den *attitydbaserade* fritiden närmare till hands? Något som kanske stödjer tolkningen att fritiden är ett delvis nytt fenomen är att några av de kvinnliga intervjupersonerna uttryckte en obekvämhets över att ha så mycket fri tid på sina händer. Som exempel på detta menade några av intervjupersonerna att föreningsengagemanget är en nödvändighet i Sverige, för att de ska känna att de gör något värdefullt av sin tid. Flera av intervjupersonerna hade aktiva liv i sina hemländer och föreningsengagemanget blev därför ett sätt att fortsätta ha ett aktivt liv i Sverige vid sidan av studier, jobb eller praktik.

5.2.4 Integration i Förenings roll i att få personer att gå med i en förening

För fem av intervjupersonerna var kontakten med Integration i Förening avgörande för att de skulle börja med föreningsengagemang. Två av intervjupersonerna, båda kvinnor, hade redan innan mötet med Integration i Förening provat på aktiviteter i olika föreningar. Ytterligare två av intervjupersonerna menade att Integration i Förening hade utgjort en hjälp på vägen, men inte varit avgörande. Fyra av intervjupersonerna hade sedan tidigare sökt information på egen hand om föreningar och organisationer sedan de kommit till Sverige. Medan två av intervjupersonerna hade haft tankar på deltagande i föreningslivet, men inte tagit steget att kontakta en förening. Två av intervjupersonerna sa att de inte tagit detta steg därför att de känt sig begränsade och handlingsförlamade av att inte kunna språket. En man uttryckte att han inte tagit steget att kontakta en förening för att han skjutit det på framtiden.

Utifrån empirin drar jag slutsatsen att informationen om föreningar har utgjort ett stöd och en hjälp för alla intervjupersoner, men har inte varit avgörande för samtliga. Några har varit framåt och drivande på egen hand, andra har behövt en knuff på vägen medan det för en person varit helt avgörande för hennes nuvarande engagemang. Dock uttryckte alla intervjupersoner att de på ett eller annat sätt fått värdefullt stöd av Integration i Förening och att det utgjort en hjälp på vägen till ett föreningsengagemang. Därmed vågar jag mena att projektets insatser behövs, upplevs som värdefulla av de nyanlända svenskarna och fyller ett behov.

5.3 Förståelse av vad en förening är

5.3.1 Förståelse för vad en förening är

De två mest framträdande förståelserna av vad en förening är var (1) att föreningar är en arena där människor med samma intressen förs samman och att (2) föreningar samlar människor och skapar en social gemenskap.

” I know already there is many things that you can do, they do different things, not every club is the same as my club [...] A club is a place where people can meet and do the same thing that they like. And it's good.” Kvinna 29 år

Två av intervjupersonerna förstod föreningar som arenor där man kan samarbeta med andra och arbeta för högre gemensamma mål. Sådär förklarar en av personerna vad en förening är:

”Till exempel i skolan om vi har ett problem och vi är 10 stycken som fixar en förening i skolan om problemet, om många saker vilka böcker ska vi köpa till elever, vad ska vi göra för eleverna, vad ska vi diskutera, hur ska vi komma överens.” Man 31 år.

Andra förståelser av vad en förening är som nämndes var; att föreningar för samman människor från olika kulturer, att föreningar hjälper människor, att föreningar ger information, att föreningar är ett medel för idrottsutövning och att föreningar tillhandahåller stöd till personer som behöver speciellt stöd.

Det är intressant att se att två av intervjupersonerna förstår föreningar som en arena där man kan samarbeta. Om man kopplar detta till tidigare teorier så blir det vad Wijkström (2002) menar är när en förening har funktionen av att *mobilisera resurser*. Återigen hamnar social gemenskap i fokus för förståelsen av en förening, vilket troligtvis speglar de behov som intervjupersonerna för tillfället själva har.

5.3.2 Förståelse av varför föreningar finns

I detta stycke, liksom i andra stycken i analys och resultatavsnittet, återkommer samma personer i flera av de uttryckta meningarna. Att en intervjuperson har gett ett svar utesluter därmed inte att samma person står bakom fler svar.

De två dominerande förståelserna av varför föreningar existerar är båda kopplade till den sociala aspekten, dels menar fyra av intervjupersonerna att föreningar finns för att man ska träffa människor och få en social gemenskap och tre av intervjupersonerna menar att föreningar finns för att föra samman människor som har samma intressen. Några av intervjupersonerna menar att föreningar finns för att tillhandahålla en social service, dvs. att de finns för att hjälpa människor. En kommentar som kom från två av intervjupersonerna var att föreningar existerar för att man ska lära om andra kulturer. Sådär säger en av personerna om vad en förening är:

”Om jag säger föreningen, som träffar människor kanske. Eller om mig som invandrare lära svenska, träffa människor, du vet lära om kultur här i Sverige.” Man 28 år

Två av intervjupersonerna menade att föreningar finns för att distribuera information och en annan intervjuperson menade att de existerar för att människor ska kunna lösa problem tillsammans, dvs. mobilisera resurser gemensamt. Andra förklaringar från enskilda intervjupersoner till föreningars existens var; att de skapar trivsel och välmående hos sina medlemmar, att de aktiverar människor, att de utgör ett medel för att nå självförverkligande och slutligen att föreningar finns för att medlemmarna ska stötta dem ekonomiskt.

Det är intressant att se att flera av intervjupersonerna har bilden av att föreningar existerar för att skapa social integration, vilket uttrycktes genom att de menade att föreningar finns för att man ska lära om andra kulturer. Detta nämner även Wijkström (2002) som en möjlig funktion. Anledningarna till varför man har detta synsätt kan vara många. Men två tänkbara förklaringar kan vara att de befinner sig i en integrationsprocess och därmed ser föreningar som det instrument eller hjälpmedel som de för tillfället utgör. Eller att man blivit färgad av den information från Integration i Förening som gavs under informationstillfället, vilket lever kvar och yttrar sig i deras förståelse idag. Något svar på frågan går inte att ge, men det är intressant att se att de så tydligt har en bild av föreningen som en arena för integration, ett perspektiv som Wijkström (2002) kritiserar för att vara en ”instrumentalisering” av föreningen, men som uppenbarligen är något dessa två nyanlända svenskarna ser som en faktiskt funktion.

Det är också intressant att se att intervjupersonerna nämner möten över kulturella gränser som en funktion föreningar har, men man nämner inte att föreningar finns för att stärka en etnisk grupp. De är alltså mer medvetna om föreningarnas *överbryggande* effekter snarare än deras *sammanbindande* effekter (Putnam, 2000).

5.3.3 Förståelse av föreningarnas verksamhet

Vad gäller vad föreningar har för verksamheter så förstod sex av intervjupersonerna verksamheten som att det är centrerat kring utövande av intressen, oftast tillsammans med andra. Tre av intervjupersonerna, alla kvinnor, förstod verksamheten som saker man gör för att förbättra hälsa och välmående. Tre andra intervjupersoner menade att verksamheten kretsar kring att skapa social gemenskap och ytterligare två menar att föreningar har sociala aktiviteter. Två av intervjupersonerna menade att föreningar har verksamheter ämnade att aktivera människor medan två andra tyckte att det handlar om att de ger praktiskt stöd och hjälp. Andra kommentarer från enskilda intervjupersoner var att föreningar delar information,

utgör en plattform för samarbeten och att verksamheten är orienterad kring att medlemmar ska kunna diskutera och jämföra olika åsikter, tankar och upplevelser med varandra.

Som resultatet visar finns en vidd i hur intervjupersonerna förstår föreningar, varför de existerar och vad deras verksamhet är. När jag sätter resultatet i relation till Wijkströms (2002) funktioner ser vi att alla funktionerna är nämnda förutom en, vilket är förståelsen av föreningen som en *skola i demokrati*. *Social integration* har nämnts tidigare såväl som *mobiliseringen av resurser*. Genom att tala om att föreningar finns till för medlemmarnas intressen synliggörs funktionen *frizon i samhället*, eftersom dessa intressen inte kan få utlopp under "arbetstid", dvs. under praktik, jobb eller utbildning. Funktionen *Kollektiva identiteter* synliggörs genom att intervjupersonerna talar om att föreningar finns för att skapa social gemenskap och för att man ska ses och utföra sina intressen tillsammans. Denna funktion bestående av att föreningar skapar kollektiva identiteter kan även förstås i ljuset av Charles Taylor (1994) som menar att genom möten med andra sker identitetsskapande processer hos individen. Och individen förstår sig själv genom att föra en dialog eller en kamp gentemot andra grupper eller individer.

Det är väl värt att nämna att det hos ett fåtal av intervjupersonerna finns en viss okunskap om vad en förening är. Sådär svarade en person på frågan "vad gör man i en förening?":

"Ibland jag undrar också över den frågan. Men jag vet inte, jag har också många frågor." Kvinna, 34 år

5.4 Den egna föreningen och attityd till föreningsengagemang

5.4.1 Intervjupersonernas val av föreningar

Samma bredd i val av föreningar som fanns för tidigare engagemang i sina hemländer, uppvisades även för det engagemang som finns i Sverige. De nio intervjupersonerna täckte in alla kategorier av föreningar som SCB har, dvs.; livsstilsföreningar, solidaritetsrörelser, intresseorganisationer, religiösa föreningar och politiska organisationer. Något som är värt att nämna är att personerna som haft tidigare engagemang inte endast har valt liknande föreningar, utan några av intervjupersonerna har även valt att engagera sig i nya typer av föreningar. T.ex. valde en kvinna 44 år att engagera sig i en humanitär hjälporganisation, istället för att som tidigare vara engagerad i en kulturförening och en religiös organisation.

Utifrån intervjupersonernas svar kan slutsatsen dras att nyanlända svenskar är breda i sitt engagemang, liksom andra svenskar.

5.4.2 Motiv till föreningsengagemang

Alla intervjupersonen hade klara svar för sig till varför de valt att engagera sig i en förening, de som ännu inte varit aktiv i sin förening hade även de motiv till varför de vill ha ett framtida föreningsengagemang. De övervägande starkaste motiven för att engagera sig i en förening kan alla kopplas till viljan att integreras. Fem av intervjupersonerna menade att motivet var att lära om andra kulturer, lära sig om svenskar eller att rätt och slätt integreras. Fyra av intervjupersonerna menade att de motiverats av att vilja öva svenska språket. Sådär motiverar en av intervjupersonerna sitt engagemang i föreningen:

”Jag tror att det är viktigt att träna språket och träffa människor från Sverige, därför jag hade inga kompisar här och träffade inte [...] Och för att träna språk, också för ett bättre liv här. Jag hade mycket tid. Efter SFI ibland man kan inte studera hela tiden, det är tråkigt.” Kvinna 44 år

Ett tredje motiv som kan kopplas till de två tidigare nämnda är; social gemenskap. Fyra personer menade att detta var motivationen för dem. Men även motiv rörande hälsa, välmående och självförverkligande nämndes av flera intervjupersoner. Att aktivera sig och komma utanför skolan och hemmet, att träna och bli hälsosam, att slappna av och ha roligt och att utvecklas i sitt valda intresse områden nämndes av enskilda intervjupersoner som motiv till föreningsengagemang.

En av intervjupersonerna uttryckte att han valt föreningsengagemanget för att han ville bli någon och få erkännande för det:

”Jag tycker om att spela fotboll för att man blir någon som alla känner [...] Jag menar t.ex. om man är bra på fotboll så känner alla honom, en som är bra på fotboll [...] Men om man spelar med ett lag så man blir lite bättre, [det blir man] inte med kompisar.” Kille 17 år.

I citatet kan vi se att föreningsdeltagandet för intervjupersonen handlar om en identitetsprocess och att få ett erkännande, gärna ett officiellt erkännande. Det är möjligt att anta att det i exemplet ovan finns en koppling mellan intervjupersonens ålder och en identitetsprocess. Då han är i en ålder då en process av att definiera sig själv vanligtvis infinner sig. Dock uttrycktes liknande motiv från en av de äldre intervjupersonerna, som också sade sig söka erkännande i föreningsdeltagandet.

Ett annat tydligt mönster i empirin är att deltagandet i föreningslivet verkar vara en del av strategi från intervjupersonernas sida för att integreras i samhället. Det är alltså inte bara en effekt av föreningslivet som de får på köpet, utan är ett tydligt motiv till varför man valt att delta i det. Därmed finner jag stöd för en slutsats om att aktivering i föreningslivet kan utgöra ett steg på vägen i en större strategi.

5.4.3 Intervjupersonernas erfarenhet av sitt egna föreningsengagemang

Majoriteten av intervjupersonerna uttryckte att de var positiva till sitt föreningsengagemang och vad föreningen hade att erbjuda. Några av de kommentarer de gjorde var att föreningen upplevdes behövas, föreningar stöttar och hjälper samt att de sociala relationerna och aktiviteterna uppskattades. Föreningsengagemanget är valfritt, vilket upplevdes som både annorlunda och positivt, två av personerna uttryckte också sig positiva till de utmaningar, t.ex. i form av tävlingar som föreningen arrangerade. Andra positiva kommentarer var att kostnaden för att vara med upplevdes som låga och att det är kul att de personliga intressena berörs. Andra positiva erfarenheter som nämndes var att det upplevdes som bra att medlemmarna i föreningen hjälpte varandra och att föreningens verksamhet upplevdes som välplanerad vilket ansågs göra saker och ting mer tydliga.

Mindre positiva kommentarer berörde språket, som flera uttryckte var en svårighet, men även tidsaspekten och krav på engagemang upplevdes som hinder, vilket en av intervjupersonerna kommenterade på följande sätt:

”Hon [svärmor] hade skickat [information], vi har varit där, men man skulle veta om noter om du ska sjunga. Man skulle gå i repetition varje dag och studera många sånger med noter. Jag är inte så duktig, och det var inte för nybörjare [...] Jag vill ha kul - Inte som du ska komma och repetera. När det finns villkor”. Kvinna 35 år

En annan kommentar var att det upplevs ta tid att komma in ordentligt i föreningen och ytterligare en kommentar rörde att intervjupersonen önskade djupare engagemang, mer tid och mer aktiviteter i verksamheten.

5.4.4. Intresse för andra föreningar och vad krävs för ökat föreningsengagemang

Sju av intervjupersonerna uttryckte sig vara positiva till att gå med i fler föreningar. Endast en uttryckte att det inte var av intresse och en av dem visade en tveksamhet gentemot utökat engagemang. De vanligaste svaren på frågan ”vad skulle få dig att vilja gå med i fler föreningar?” rörde intressen. För några var det en fråga om intresset fanns, medan det för tre av intervjupersonerna handlade om att man ville göra något man gillar och utöva sitt intresse, dvs. någon form av självförverkligande. Andra motiv till att gå med i fler föreningar var social gemenskap, vilket nämnades av tre av personerna och några nämnde att motivet var att hålla sig hälsosam, t.ex. genom någon ny form av fysisk träning.

Två av personerna menade att social integration och att helt enkelt träffa svenskar skulle vara deras motiv. Sådär förklarar en av intervjupersonerna vad som skulle motivera henne:

“I wish there was some associations where you could meet some Swedish people or other invandrare, cause most of these things are available on the internet, but sometimes on the internet people are just playing and wasting their time [...] I would like, but I don't know if there is such an organization where you can sit with other people and sit and talk”
Kvinna 39 år

Två av intervjupersonerna såg föreningar som källor till information och menade att de kunde motiveras att gå med i fler föreningar om de behövde information kring en viss fråga. Andra motiv som nämnades av enskilda intervjupersoner var språkinläring, att lära sig något nytt, om hjälp och stöd kan ges och slutligen motivet att bara få ha roligt.

Brist på tid angavs som den starkaste orsaken till varför ett ökat engagemang eventuellt kunde försvåras, följt av ekonomiska begränsningar. Två av intervjupersonerna angav att de upplevde att en del föreningar (som de själva intresserat sig för) haft för höga krav på förkunskaper, vilket upplevts som ett hinder för ett djupare engagemang. Andra upplevda hinder var brist på ork, språksvårigheter och att man saknade någon att gå till föreningen med.

Utifrån empirin kan slutsatsen dras att det finns skilda motiv till varför man kan tänka sig att gå med i fler föreningar och alla SCB:s kategorier omnämns (SCB, 2003). Motiven till att gå med i fler föreningar liknar också de motiv intervjupersonerna hade till deras nuvarande föreningsengagemang.

5.4.5 Förväntningar på föreningsengagemang innan inträdet i föreningen

Nära hälften av intervjupersonerna nämnde att de förväntat sig att träffa nya vänner och komma till en social gemenskap. Två av de kvinnliga intervjupersonerna förväntade sig att träffa svenskar och få lära sig om svensk kultur, så här uttryckte en av dem sina förväntningar:

”Jag ville hitta kontakt med svenska människor, jag kan fortsätta med mitt intresse som intresserar mig, att jag kan ta nästa steg till att simma mer eller dansa, eller hitta olika information. Att fortsätta mina intressen.” Kvinna 44 år

Två av de manliga intervjupersonerna uttryckte att de förväntat sig att få personlig hjälp från föreningen. Medan två av de andra intervjupersonerna nämnde förväntningar på

självförverkligande, vilket de uttryckte genom att säga att de ville komma till en förening där de kunde fortsätta med sitt intresse och utvecklas i det.

”Så om jag går dit och vill spela basketboll, så förväntar jag att det finns bra tränare där och bra stämning, atmosfär. Ja. Det är jättebra om de är snälla och dom är sociala människor. Det är jätteviktigt för mig, om t.ex. de är svenskar de respekterar mig också som en invandrare. De tittar på mig som en svensk. Som någon som, även om jag inte är uppfostrad här; även om jag inte har vuxit upp här i Sverige, de hjälper mig som en vän, det är mina förväntningar.” Man 29 år

Som citatet visar hade en av intervjupersonerna förväntningar på att möta en god atmosfär i föreningen och att som invandrare mötas med respekt, få erkännande av andra grupper och att bli behandlad som en svensk. Intervjupersonen eftersöker det Hofstede och Hofstede (2005) kallar en miljö där personer med olika kulturell bakgrund kan mötas som jämlikar. Vilket de också menar krävs för att skapa verklig integration. Intressant att se är att intervjupersonen eftersöker att föreningen öppnas för honom och andra nyanlända svenskar. Vilket kan tolkas som att inte endast han som nyanländ ska visa respekt för andra grupper, utan att det ska vara en ömsesidighet i mötet. Han vill bli sedd som en *fullvärdig deltagare* (Lave & Wenger, 1991) i det nya landet, i det här fallet Sverige, och inte som en representant för *de andra* (Jonsson, 1993). Där de andra utgör en symbol för *annorlundaheten*, vilket kan fungera som en grund för särbehandling.

En annan av intervjupersonerna uttryckte att hon förväntade sig att bli aktiverad av föreningsengagemang och att genom det komma ”ut ur boxen”, vilket hon menade betydde att få göra något annat än bara gå i skolan och vara hemma. Hon förväntade sig också att hon skulle få ett ökat välmående av engagemanget i föreningen. Två av de kvinnliga intervjupersonerna förväntade sig att de skulle få ha roligt i föreningen och en nämnde att hon förväntade sig kunna bli avslappnad av att ha roligt genom att delta i en förenings verksamhet.

5.5 Upplevda effekter av föreningsengagemanget

5.5.1 Upplevda positiva effekter av föreningsengagemanget

Sex utav intervjupersonerna upplevde att föreningsengagemanget hade gett dem ökad kunskap i det svenska språket och fem av intervjupersonerna upplevde att de lärt sig mer om den svenska kulturen och om hur svenskar betar sig. Två personer svarade inte på denna fråga då de båda inte varit involverade i en förening en längre tid. Fem utav intervjupersonerna upplevde att de fått en ny social gemenskap och nya vänner genom föreningen.

”I min förening jag har 16 [vänner], vi mailar varje dag. Innan föreningen jag kände bara mina grannar ” Man 28 år.

Empirin visar att intervjupersonerna främst nämner effekter i form av social integration och social gemenskap. Detta kan vara kopplat till motiven till varför intervjupersonerna valt att engagera sig i föreningslivet vilka även de var förbundna till förhoppningar om dessa två effekter. En möjlig slutsats är att social integration och social gemenskap är viktiga komponenter i nyanlända svenskars livssituation.

Andra upplevda effekter var att tre av de kvinnliga intervjupersonerna upplevde att de blivit aktiverade av föreningen och fått mer saker att göra. Två av personerna upplevde att de fått nya kunskaper och ytterligare två andra sa att de fått ny information som de inte haft

sedan tidigare. Två av de manliga intervjupersonerna påpekade att de fått träffa svenskar, vilket upplevdes som positivt och två av intervjupersonerna menade att de fått en ökad förståelse för hur Sverige fungerar.

Här förklaras flera olika upplevda effekter som intervjupersonerna erfarit. Flera av dem upplever att de blivit stärkta av föreningsdeltagandet, genom information och nya kunskaper. Här kommer också en av få kommentarer inom studiens empiri som visar på att föreningar kan fungera som en *skola i demokrati* (Wijkström, 2002). Två av intervjupersonerna upplever sig ha fått ökad kunskap om hur Sverige och politiska systemet i Sverige fungerar. Sådär förklarar en av dem detta:

”En gång på [min förening] man berättade om Sverige, om olika system och hur det fungerar här[...] Om det politiska systemet, vilka partiet och vi ställde många frågor om Sverige [...] Vi hade ett tema om religion också, vi berättade om olika religioner, om svenskt system, svenska människor, aktiviteter och föreningar.” Kvinna 44 år

Två av intervjupersonerna tyckte att de hade utvecklats genom föreningen, t.ex. i sitt intresse och mot självförverkligande, eller som i detta citat lärt sig både om svensk kultur och om sitt intresse:

” At least I learned more Swedish, meet nice people, and learned more of photo. How to take a good picture, and I learn how to be with Swedish people.” Kvinna 29 år

Även en annan av intervjupersonerna menade att han utvecklats som medborgare i Sverige:

”T.ex. om påsken här i Sverige. Jag förstod inte riktigt för ett år sedan, men nu förstår jag vad den helgen är; vad är påsken, vad gör man som svensk på påsken” Man 28 år

Dessa tre sist återgivna citat kan alla tolkas som exempel på *situationsbundet lärande* (Lave & Wenger, 1991) . Dels handlar det i första exemplet från kvinnan på 44 år om att lära sig om hur det fungerar i Sverige, för att i andra fallet lära sig svenska och hur man ska bete sig med svenskar. I det sista fallet handlar det om att lära sig om svenska traditioner och få förståelse för den svenska kulturen. Detta kan tolkas som att de lär sig att bli svenskar. Genom att lära sig språket, kulturen, sederna och beteendemönster. Meningen i citaten visar också att de alla tre upplevt den beskrivna nya kunskapen som positiv, något som troligtvis gör att de upplever sig ha utvecklats som medborgare genom den nyfunna kunskapen, vilket är ett steg i integrationsprocessen. Utifrån dessa resultat drar jag slutsatsen att föreningslivet kan utgöra ett betydelsefullt stopp på vägen att gå från periferin i integrationsprocessen mot en fullvärdig delaktighet som svensk medborgare.

Vidare var det två av intervjupersonerna som menade att de genom föreningen fått socialt stöd, den ena ansåg att han fått stöd med de behov som han sökt upp föreningen för, medan den andra tyckte att hon fått stöd med personliga problem i form av personlig stöttning. Andra kommentarer som intervjupersonerna gav var att föreningsengagemanget gett högre kvalitet på livet och som en kvinna uttryckte det ”en möjlighet att börja något nytt i livet”. En kvinna uttryckte att hon fått träffa människor i föreningen från många olika kulturer, vilket hon inte gjort i sitt hemland. En annan intressant effekt uttrycktes från en av de kvinnliga intervjupersonerna:

“Before I never thought about it. I did it because I like it, I love it, it’s fun and I’m interested. But now I start thinking that maybe, just maybe, they give me a chance to work as a photographer. But it came later [these thoughts] after I’ve been in the club.” Kvinna 29 år.

Det är intressant att se att en av kvinnorna tack vare deltagande i sin förening nu ser nya möjligheter. Hon har också upptäckt att hon är duktig på sin hobby och har fått upp ögonen för att andra yrkesmöjligheter är möjliga och att hon har andra potentialer än hon tidigare varit medveten om.

Detta resultat visar, liksom tidigare resultat, på att föreningsengagemang kan vara en del av en större strategi i livet, i detta fall använder kvinnan föreningen som en väg för att lära sig mer om sitt intresse vilket i framtiden kan leda till nytt arbete. Citatet visar också att föreningslivet kan öppna för nya möjligheter och nya vägar in i samhället. Men det handlar även om *identitet*. Intervjupersonen förklarar att hennes identitet som fotograf har stärkts, vilket i sin tur kan föra med sig att hon vågar ta nya steg i livet.

5.5.2 Upplevda negativa effekter av föreningsengagemanget

Två av intervjupersonerna, båda involverade i livsstilsföreningar, upplevde att de inte utvecklats i föreningen inom sitt intresse i den takt som de önskat. De hade förväntat sig mer av föreningen och av sina lärare/tränare. Två andra intervjupersoner upplevde att budskap från och aktiviteter i föreningen emellanåt varit otydliga, vilket skapade obesvarade frågor för den ena och för den andra gav upphov till att hon inte upplevde sig vara helt bekväm i föreningen.

Utifrån dessa resultat ser jag en antydning till att föreningar inte alltid vet hur de ska bemöta nyanlända svenskar. De upplevda negativa effekterna är exempel på problem som skulle kunna lösas genom att föreningarna är mer förberedda på att ta emot nyanlända svenskar.

5.5.3 Hur föreningsengagemanget förändrat de nyanlända svenskarnas bild och upplevelse av Sverige, svenskarna och det svenska samhället

En majoritet, sex av intervjupersonerna, nämnde att de på något sätt har fått en förändrad bild av Sverige genom föreningsengagemanget. Endast en uttryckte att hon inte upplevt det så och en annan ställde sig tvekande till frågan.

Tre av intervjupersonerna menade att de fått en positivare bild av Sverige och tre andra intervjupersoner tyckte att de fått större förståelse för Sverige. Två av de manliga intervjupersonerna menade att de genom föreningen fått upplevelsen av att svenskar är vänliga och också att det i Sverige finns en större frihet och valfrihet. Samma två uttryckte också att de fått bilden av att det i Sverige finns en regelefterlevnad, vilket båda uttryckte var något positivt.

En möjlig förklaring till dessa två mäns upplevelse är att de båda kommer från ett krigsdrabbat land, vilket kan förklara varför de iakttog just denna skillnad mellan Sverige och hemlandet. En annan skillnad mellan Sverige och hemlandet uttrycktes såhär av en kvinna:

”Vi hade en gång besök från människor från olika länder. Där var en man från Somalia, som för första gången cyklade. Jag honom att lära sig cykla, för han hade inte träffat en cykel innan. Det var spännande! Nu vet jag att han har cykel och cyklar hela tiden [...] Det är första gången som jag har träffa människor som inte kan cykla.” Kvinna 44 år.

Som citatet visar fick intervjupersonen ett nytt perspektiv på något hon tagit för givet. Hon och en annan kvinna uttryckte båda att de fått perspektiv på saker som de tidigare tagit för givet, detta tack vare föreningsengagemanget och dess möjligheter till möten med människor från andra kulturer.

En slutsats som kan dras utifrån dessa uttalanden är att de mångkulturella aspekterna och vår omfattande invandring till Sverige upplevs som positivt, men också nytt och

främmande då en del av intervjupersonerna kommer från mer homogena samhällen. Det visar även på att de föreningar som intervjupersonerna kommit i kontakt med har haft vad Putnam (2000) kallar *överbryggande effekter* på social gemenskap, det Borevi (2004) skulle kalla främjande av *demos*, eller det som SCB (2003) kallar skapande av sociala möten och som Wijkström (2002) kallar social integration.

Vidare uttryckte en av de yngre intervjupersonerna att han genom sitt engagemang fått bilden av svenskar som hjälpsamma och sociala och att det är lätt att träffa nya vänner. Denna uppfattning delade inte en kvinna i medelåldern som upplevde det som svårt att få kontakt med nya personer genom föreningar. Min tolkning av dessa skilda uppfattningar är att de två skiljer sig i form av ålder, kön och storlek på bostadsort, vilket troligtvis påverkar deras upplevelse av integrationsprocessen.

En annan intressant kommentar kom från en av de kvinnliga intervjupersonerna som menade att hon genom föreningsengagemanget fått en mer positiv bild av svenskar. Detta eftersom hon nu inte längre upplevde svenskar som lata och inaktiva och att de svenskar som fanns i hennes förening också visat en större glädje för att prata engelska än hon tidigare upplevt svenskar ha.

Nu när vi har kommit såhär långt i empirin kan jag konstatera att alla de sju kategorier som SCB har ställt upp över hur föreningar bidrar till individen och samhället har berörts. De sju kategorierna är: 1. de underlättar värderade aktiviteter 2. de erbjuder sociala kontakter: möten med andra människor 3. de ger information: tillgång till unik kunskap 4. de skapar identitet: medlemskapet som symbol för den egna självbilden 5. de skapar samhörighet med en viss grupp, värdering eller verksamhet 6. de erbjuder en arena för kreativitet: att organisera verksamhet inom organisationen. 7. de understödjer sina medlemmars intressen och stärker deras politiska resurser. Dock har en övervikt på just den sociala gemenskapen och utövandet av intressena getts, såväl som en poängtering av social integration, vilket inte framgår tydligt av SCB:s kategorier, men framgår gott av Wijkströms (2002) redovisade funktioner av föreningslivet.

5.6 Föreningen och integrationen

5.6.1 Bilden av föreningar som en möjlig väg till integration

Föreningar upplevs av en majoritet som ett bra medel för att integreras i det svenska samhället. Två personer ställde sig dock tvekande till frågan och en tredje person hade inte reflekterat över frågan.

Föreningar möjliggör möten med människor från andra kulturer och gör att man lär sig om dessa, det sker en form av social integration menade fyra av intervjupersonerna. Tre av intervjupersonerna motiverade sina svar med att föreningar, rätt och slätt, skapar möten. Tre av de manliga intervjupersonerna menade att föreningar gör att man lär sig om det svenska systemet och om hur det fungerar i Sverige. En annan bild av integrationen kom från en av kvinnorna:

"Maybe if there are some association or some place that we can go and meet Swedish people and talk to them [...] We know that there are for an example an Arabic association, we can go there and meet Iraqis, but we are not in need of that."

Kvinna 39 år

Som citatet visar menade en av intervjupersonerna att etniska föreningar inte skulle prioriteras, detta delade hon med två andra av intervjupersonerna som uttryckte samma åsikt.

I stället ville man aktivera sig i föreningar som skapade möten med svenskar och/eller andra grupper i samhället.

Det är intressant att se att intervjupersonerna är väl medvetna om att föreningar med medlemmar från olika etniska grupper fungerar mer integrerande, vilket är vad Putnam (2000) kallar *överbryggande effekter* och en social gemenskap som Borevi (2004) kallar *demos*. Vilket föreningar med en etnisk grupp som har vad Putnam (2000) kallar *sammanbindande effekter* och Borevi (2004) kallar *etnos* inte upplevs ha samma positiva verkan på integrationen. Slutsatsen blir således att flera utav intervjupersonerna har en tydlig bild, oavsett om de är högutbildade eller inte av vad som kan underlätta integration och inte. Däremot har intervjupersonerna inte reflekterat över att det kanske existerar föreningar med endast svenska medlemmar som även de kan inverka negativt på integrationen. Endast en av intervjupersonerna nämner något om det svenska föreningslivets skyldigheter och ansvar.

Andra upplevelser som uttrycktes kom från två av intervjupersonerna som menade att föreningar fungerar integrerande genom att tillhandahålla värdefull information till sina medlemmar. En kvinna uttryckte att integrationsprocessen är ett individuellt ansvar och integration kan endast ske inom föreningslivet när tre saker uppstår; personen är intresserad, föreningen passar och de två fungerar ihop. Samma kvinna menade att det är svårt att möta svenskar och att föreningar därför kan underlätta möten. Andra motiv som gavs till föreningars integrerande effekter var att föreningar aktiverar människor, skapar social gemenskap och att föreningar integrerar genom att språkinläringen kan snabbas upp.

Det är värt att nämna och tydliggöra att alla intervjupersoner inte hade tankar om föreningslivets integrerande effekter. Vilket betyder att alla kanske inte har reflekterat över sin egen integrationsprocess. Dock visar samtliga intervjupersoners val av förening på en vilja att integreras med andra grupper, eftersom samtliga valt föreningar som potentiellt har medlemmar från olika sociala och etniska grupper. Endast en person var aktiv i en etnisk förening, men detta gjorde han vid sidan om engagemang i två andra intresseorganisationer. Detta signalerar att föreningsengagemanget är en del av en större strategi – en strategi för att bli integrerad i det svenska samhället. En strategi som verkar vara medveten för några och omedveten hos några andra av intervjupersonerna.

5.6.2 Intervjupersonernas attityder till sin egen integrering

Sju av personerna uttrycker sig vara positiva till att integreras och visar också en stark vilja att göra detta. De två andra personerna hade inte reflekterat över frågan, men genom intervjuerna framgick det att även de aktivt gjorde handlingar för att bli en del av samhället.

Två av personerna talar öppet om att social anpassning krävs för att social integrering i det svenska samhället ska ske.

“And maybe because I don't understand, that's why it's necessary to interact more with people. So that you can understand in a new society, what is a meaning with a man's walking and he is laughing to you. There are a lot of body signals, a lot for me to understand. Does it mean the same like in my own country?” Kvinna 39 år

Som kvinnan i citatet uttrycker så upplever hon en avsaknad av förståelse för hur svenskar beter sig, vilket skapar en känsla av okunskap och till viss del också utanförskap, genom att inte kunna förstå vad människor runt henne menar. Hon uttrycker samtidigt att hon vill förstå det nya samhället hon befinner sig i och att detta kan ske genom interaktion med andra. Detta kan återigen kopplas till Lave och Wengers (1991) situationsbundna lärande. Kvinnan eftersöker att lära sig kulturen, för att på så sätt känna sig mer som en del av samhället, vilket kan relateras till Lave och Wengers (1991) process av att gå från periferin i ett sammanhang mot en mitt.

Liknande uttalanden kom från fyra av intervjupersonerna som alla uttryckte en stark vilja att integreras. Två av dessa menade att de gärna ville lära sig om andra kulturer, däribland den svenska kulturen. Även här nämnde två av intervjupersonerna att etniska föreningar och att ty sig till den egna gruppen inte fungerar integrerande, istället är det kontakten med andra och nya kulturer som de själva valde att prioritera och såg som ett medel för integration. Två av intervjupersonerna uttryckte att de tycker det är svårt att integreras och en intervjuperson tyckte inte att integrationsprocessen gick snabbt nog.

Det är väl värt att nämna att det för de personer som inte har någon högre utbildning ter det sig något onaturligt och påbjudet att prata om integrationsprocessen. De hade vid intervjutillfället inte reflekterat över att de handlingar de gör faktiskt har integrerande effekter.

6. Slutdiskussion

I detta avsnitt klargör jag vilka större slutsatser som gjorts i studien. Men till att börja med återkopplar jag kortfattat till studiens frågeställningar med utgångspunkt i empirin och svarar på dem en och en. Slutligen föreslår jag möjliga fält för framtida forskning.

6.1 Återkoppling till studiens frågeställningar

Frågeställning nummer 1: *Hur uppfattas den information om föreningslivet som de nyanlända svenskarna kommer i kontakt med? Det vill säga, upplevs projektet som ett naturligt inslag eller som ett påbjudet fenomen?* Utifrån uttalanden från de nio intervjupersonerna finner jag inte några tecken på att de skulle ha upplevt informationen som ett påbjudet fenomen. En av intervjupersonerna hade aldrig tidigare kommit i kontakt med föreningar eller organisationer, men även hon, tillsammans med alla de andra, upplevde *Integration i Förenings* information som ett mycket positivt och välkommet inslag i introduktionsverksamheten. Informationen gav också ny kunskap i form av tankar kring integration, föreningars positiva verkan och en ökad förståelse för det svenska samhället. Kunskaper som delvis levde kvar hos intervjupersonerna och färgade deras upplevelser och uppfattningar vilka kom till uttryck i intervjuerna.

Frågeställning nummer 2: *Kan intervjupersonerna relatera till föreningslivet eller upplevs det som främmande?* Flertalet av intervjupersonerna kunde relatera till föreningslivet. Majoriteten av dem förstod föreningar som en synonym till organisationer, vilka de flesta kommit i kontakt med tidigare. Endast en person hade ingen tidigare kunskap om föreningar och organisationer, men även hon upplevde det som ett positivt inslag. Endast ett fåtal förstod skillnaden mellan föreningar och organisationer.

Frågeställning nummer 3: *Finns det en vilja från de nyanlända svenskarna att medverka i det svenska föreningslivet och upplevs föreningar som meningsfulla?* Alla intervjupersonerna uttryckte att föreningslivet bidrog eller kan bidra med något meningsfullt till dem. Vad de kunde bidra med varierade från person till person. Hur stor vikt och hur betydelsefull man upplevde föreningen varierade även det mellan personerna. För vissa

innebar föreningarna en vital och nödvändig del för ett meningsfullt liv. Medan det för andra mer handlade om en berikande fritidsaktivitet. Således är intervjupersonerna breda i hur de upplever föreningarna, liksom andra svenskar.

Frågeställning nummer 4: *Vilka effekter har projektet fått på individnivå?* I resultat och analysdelen återgavs en mängd upplevda effekter som intervjupersonerna uttryckt. En övervägande majoritet positiva effekter återgavs, men även några negativa upplevelser beskrevs. Framförallt positiva effekter på den sociala gemenskapen och integrationen återgavs. Ökad språkinläring, förståelse av svenskar och den svenska kulturen och ökad social gemenskap gavs som exempel. Men effekter såsom ökad aktivering, tillgång till ny information och kunskaper, fler möten med svenskar och en ökad utveckling och möjlighet till självförverkligande beskrevs. Även personlig stöttning uppgavs som en positiv effekt och en kvinna upplevde att hon fått upp ögonen för nya yrkesmöjligheter. Negativa erfarenheter hörde framförallt samman med att förväntningar inte uppfyllts. Att inte utvecklas i önskad takt var en sådan förväntning som inte uppfylldes. Men två av personerna upplevde också föreningarna som otydliga.

Frågeställning nummer 5: *Känner sig de nyanlända svenskarna mer integrerade i det svenska samhället, dvs. har projektet gett de önskade integrerande effekterna?* Eftersom samtliga intervjupersoner varit i Sverige mellan 10 månader och 3 år, är de ännu inne i en integrationsprocess. Därmed ger empirin uttryck för den kontext som personer befinner sig i. Men genom svaren på frågeställning nummer 4 kring föreningslivets effekter, är det tydligt att föreningsengagemanget också har bidraget med vad intervjupersonerna upplever som ett uppsnabbande av integrationsprocessen. De personer med lägre utbildning hade i mindre utsträckning reflekterat över sin egen integrationsprocess. Dock uttryckte sju utav de åtta intervjupersoner som faktiskt varit inblandad i föreningslivet att de på ett eller annat sätt upplevt en ökad social integrering genom föreningsengagemanget.

Frågeställning nummer 6: *Upplevs föreningslivet som en väg in i samhället?* En övervägande majoritet upplevde föreningslivet som ett potentiellt bra sätt att snabbare bli integrerad i det svenska samhället. Det är dock värt att nämna att det var inte samtliga intervjupersoner som såg föreningar som arenor för integrering. Två personer ställde sig tvekan till om föreningslivet kan fungera integrerande och en hade ej reflekterat över det. Dock gav även dessa tre intervjupersoner under intervjun exempel på hur föreningslivet kan fungera integrerande. Återigen är det framförallt de personer med lägre utbildning som ställer sig frågande.

6.2 Slutlig diskussion och övergripande slutsatser

De mest frekvent förekommande förväntningar på föreningsengagemang, motiv till medverkan i föreningslivet och upplevda effekter av medverkan påträffade i empirin hör samman med *social integration* och *social gemenskap*. Andra fenomen nämns också, men dessa två genomsyrar och är något som alla intervjupersoner berör och nämner på ett eller annat sätt. Man kan tänka sig att deras upplevda effekter av föreningsengagemanget har färgats av deras egna förväntningar och motiv. Då det på grund av deras motiv och förväntningar har skapats fokus på just dessa frågor, vilket kan tänkas göra det naturligt att det också är de effekterna intervjupersonerna har ögon för och återkopplar till. Det går också att tänka sig att en förklaring till att just social integration och social gemenskap nämns frekvent är sammankopplat till den integrationsprocess som alla intervjupersonerna just nu befinner sig i. Där både socialt umgänge och viljan att bli en del av samhället kan höra till.

En annan slutsats tagen utifrån studiens empiri, är att föreningsengagemanget verkar för flera av intervjupersonerna vara en del av en större strategi. Även detta kan kopplas till

integrationsprocessen, då flera av intervjupersonerna beskriver att motivet till föreningsengagemanget har varit att lära sig språket och/eller kulturen, träffa svenskar, lära sig om Sverige eller helt enkelt för att de vill integreras. Men att föreningsengagemanget varit en del av en större strategi yttrade sig även på andra sätt. En av intervjupersonerna såg det som en möjlig väg till att utvecklas inom framtida yrken och en annan såg det som en möjlighet att utvecklas inom sitt intresse och få officiellt erkännande för det. Således handlar föreningsengagemang inte bara om individen, utan har även en strukturell aspekt. De strategier som yttrat sig ger alla uttryck för att föreningsengagemang är en del av en större samhällig struktur och därmed också fyller en strukturell funktion. Med utgångspunkt i Lave och Wenger (1991), kan samma fenomen förstås som att intervjupersonerna gör aktiva val för att röra sig från periferin mot ett centrum, som utgörs av ett fullvärdigt deltagande i samhället. Föreningslivet utgör då en arena för *situationsbundet lärande*, vilket jag vågar påstå är ett betydelsefullt stopp på vägen från periferin mot mitten.

Resultaten från intervjuerna kan också tolkas som om de lär sig att bli svenskar, genom att inhämta kunskap i språket, kulturen, sederna och beteendemönstren. En process som inte är helt oproblematiserad, då den formen av integrationsprocess delvis kräver att de nyanlända svenskarna ska bli nya personer (Fundberg & Lagergren, 2009). Därmed kan projektet Integration i Förening ses som ett delvis påbjudet, men likväl välmenande projekt med syftet att styra nyanlända svenskar mot en ökad integrering bestående av ökad gemenskap och delaktighet i föreningslivet. Föreningslivet lär nyanlända svenskar att "försvenskas". Fundberg och Lagergren (2009) föreslår i sin artikel *Integration i Förening – kritiska reflektioner kring ett projekt* att projektet inte enbart ska jobba för att de nyanlända svenskarna ska öppnas för föreningslivet, utan att även föreningslivet ska öppnas för dem. En åsikt som jag finner intressant och väl värd att ge en eftertanke. Detta kan även kopplas till de diskussioner om *vi och dom* som gjordes i teoriavsnittet. Där det finns en risk för att projektet, såväl som föreningslivet, arbetar för att de nyanlända svenskarna anpassas till de svenska idealen. Där den svenska och västerländska kulturen sätts som standard och de nyanlända svenskarnas kultur ses som den annorlunda och avvikande. Bilden av invandrare och minoriteter som *de andra* kan också förstärkas av att särskilt stöd och uppmärksamhet riktas mot dem (Borevi, 2004). Att ha speciella åtgärder för invandrare och minoriteter är därför inte helt oproblematiserat, även om det är välmenande.

Ett annat intressant mönster i intervjupersonernas uttalanden är att föreningar upplevs existera och finnas till för att skapa social integration, vilket även Wijkström (2002) ser som en funktion. Anledningarna till varför man har detta synsätt kan vara många. Men två tänkbara förklaringar kan vara att de befinner sig i en integrationsprocess och därmed ser föreningar som det instrument eller hjälpmedel som de för tillfället utgör. Eller att man blivit färgad av informationen från Integration i Förening som gavs under informationstillfället, en kunskap som kan tänkas leva kvar och yttra sig i deras förståelse idag. Något svar på frågan går inte att ge, men det är intressant att se att de så tydligt har en bild av föreningen som en arena för integration, ett perspektiv som Wijkström (2002) kritiserar för att vara en instrumentalisering av föreningen, men som intressant nog några av intervjupersonerna ser som en faktisk funktion. Det är också intressant att se att intervjupersonerna nämner möten över kulturella gränser som en funktion föreningar har, men man nämner inte att föreningar finns för att stärka en etnisk grupp. De är alltså mer medvetna om föreningarnas *överbryggande* effekter (demos) snarare än deras *sammanbindande* effekter (etnos), som ju Putnam (2000) och Borevi (2004) synliggör. Istället väljer några av intervjupersonerna att kommentera etniska föreningars negativa påverkan på integrationen, vilket uttrycks från såväl högutbildade som lågutbildade. Intervjupersonerna visar således en förståelse för vad som påverkar integrationen positivt och inte.

En annan slutsats var att intervjupersonerna visat sig vara breda i sitt engagemang, vilket betyder att alla SCB:s föreningskategorier har berörts genom att intervjupersonerna

tidigare varit inblandade i föreningar eller är i dagsläget. Även de funktioner som Wijkström (2002) staplar upp som möjliga för föreningslivets påverkan har omnämnts i empirin. Därmed finner jag stöd för Wijkströms (2002) funktioner, trots att han själv kritiserar dem för att vara allt för *instrumentaliserande* av föreningslivet. Jag har dock inte haft någon kontakt med föreningarna under insamlandet av studiens empiri, vilket är väl värt att nämna. Det är möjligt att de upplever dessa funktioner som påklistrade och instrumentaliserande. Men själva faktumet att intervjupersonerna har erfarenhet av så många olika föreningstyper kan tolkas som att valet av förening är gjort utifrån individuella intressen och behov, vilket även framgick av resultatet av deras motiv till föreningsengagemang. Däremot verkar själva valet att gå med och utföra sina intressen genom en förening vara en del av en större strategi.

Slutligen har en slutsats om att fritiden för några av intervjupersonerna ter sig vara ett delvis nytt element i deras liv. Vilket medför att även föreningsengagemang under den fria tiden blir ett nytt fenomen. Det är en slutsats som stödjer det Díaz-Bonilla et al. (2002) hävdade, nämligen att fritid satt i relation till arbete eller annan sysselsättning kan te sig främmande för andra kulturer. Därmed blir det också möjligt att anta att Bull et al.'s (2003) definition av fritid som *fri tid* kan te sig onormal för de nyanlända svenskarna. Kanske ligger definitionerna fritid som en aktivitet eller den attitydbaserade fritiden närmare till hands? Något som kanske stödjer tolkningen att fritiden är ett delvis nytt fenomen är att några av de kvinnliga intervjupersonerna uttryckte en obekvämhets över att ha så mycket fri tid på sina händer. Som exempel på detta menade några av intervjupersonerna att föreningsengagemanget är en nödvändighet i Sverige, för att de ska känna att de gör något värdefullt av sin tid och fortsätta ha aktiva liv. Det skulle kunna vara intressant att i vidare studier titta närmare på hur nyanlända svenskar uppfattar och förstår fritiden, för att få en ökad förståelse för hur andra kulturer, utöver vår egna västerländska kultur, tänker kring den fria tiden.

Lave och Wengers (1991) *situationsbundna lärande* och *legitima perifera deltagande* har fungerat som en teoretisk utgångspunkt för förståelse av studiens empiri. Vid flera tillfällen har intervjupersonerna uttryckt att integrationsprocessen är en lärandeprocess, likväl som de har gett uttryck för att befinna sig i en process av att gå från periferin i samhället mot en mitt av fullvärdigt deltagande. Dock ställer jag mig frågande till om integration kan förstås endast som lärande. Att bli integrerad handlar om att lära sig ett helt sätt att vara, förstå, prata, tänka och uttrycka sig. Det handlar om att delvis bli en annan människa och kan därför inte jämföras med att till exempel lära sig ett jobb eller en uppgift (Fundberg & Lagergren, 2009). En ståndpunkt som även Young (2000) tar upp, hon menar att integration kräver att medlemmar av de så kallade segregerade grupperna förändrar sina liv och anpassar sig till den stora majoritetens förväntningar (Young, 2000, sida 213). Kanske är det också magstarkt att mena att integration kräver allt detta från en människa och det finns skäl att hävda att denna förändring av en person inte är nödvändig för integration.

Slutligen har Iris Marion Youngs, Charles Taylors eller Jürgen Habermas teorier kring *likvärdighetspolitik* och *särartspolitik* inte kommit till någon större användning i min uppsats. Deras ståndpunkter utgör en intressant och viktig teoretisk diskussion som till en början tedde de sig användbar för min studie. Dock fann jag det svårt att i min studie dra kopplingar till deras teorier, då deras analys kanske inte riktigt hör hemma i denna studie. Kanske kan det vara så att deras diskussion är oväsentlig utifrån målgruppen nyanlända svenskar och deras perspektiv. Jag ställer mig också frågande till om det kan vara så att den diskussion de för framförallt är aktuell för den majoritetskulturen i ett land. En fråga som är väl värd att ställa och undersöka vidare i framtida studier.

6.3 Fortsatt forskning

De intervjupersoner som min studie mötte hade alla valt att gå vidare med sitt föreningsengagemang efter Integration i Förenings informationstillfälle. De hade dessutom valt att gå med i föreningar där möjligheter till att möta individer från flera olika sociala grupper fanns, till skillnad från t.ex. medverkan i etniska föreningar. Därmed kan studien inte svara för de personer som valt att inte gå vidare in i föreningslivet. Troligt är att dessa personer har andra bilder av föreningslivet och sina egna integrationsprocesser. Eventuellt har de också en annan inställning till *ethos* och *demos* som Karin Borevi (2004) diskuterar kring. Att göra en studie fokuserat på nyanlända svenskar med lägre utbildning skulle man kunna tänka sig ge andra svar eftersom de personerna i min studie som haft lägre utbildning har gett delvis andra svar än de högutbildade. Därför vore det intressant med fortsatta studier inom området socialt kapital med en annan målgrupp.

Eftersom min studie varit småskalig är det svårt att göra några generaliseringar utifrån den (även om den tillsammans med andra studier kan ge en mer fullständig bild av ett fenomen). Därför vore det intressant att se en storskaligare studie med större underlag, vilket skulle kunna göra det möjligt att få en rättvisare bild av hur nyanlända svenskar faktiskt upplever det svenska föreningslivet och dess relation till föreningslivet.

I min studie har jag inte berört hur föreningarna själva ställer sig till att jobba med integrationsfrågor eller hur de upplevt mottagandet av nyanlända svenskar i sina verksamheter. Därmed är även detta ett fält som i framtiden vore intressant att undersöka eftersom det skulle kunna ge en bild av vad det är för miljöer som de nyanlända svenskarna möter när de deltar i föreningslivet. Detta påverkar i sin tur hur de nyanlända svenskarna upplever föreningslivet, dess integrerande effekter och hur det ökar eller minskar förtroendet för det svenska samhället.

Referenser

Alvesson & Sköldbberg, 2008: *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod.* Lund: Studentlitteratur

Bengtsson, Bo (red) 2004: *Föreningsliv, makt och integration.* Ds 2004:49

Berg, Magnus, 1998. *Hudud – En essä om populärorientalismens bruksvärde och världsbild* Stockholm: Carlsson

Björklund, Ulf, 1981: *North to another country. The formation of a Suryoyo community in Sweden.* Socialantropologiska institutionen, Stockholm

Borevi, Karin, 2004: *Den svenska diskursen om staten, integrationen och föreningslivet.* Artikel i antologin: *Föreningsliv, makt och integration.* Ds 2004:49

Bull, Chris, Hoose, Jayne & Weed, Mike, 2003. *An Introduction to Leisure Studies.* Harlow: Prentice Hall

Díaz-Bonilla, Eugenio, Robinson, Sherman, Thomas, Marcelle & Yanoma, Yukitsugu, 2002: *WTO, Agriculture, and developing countries: A survey of issues* Internationa Food Poliy Research Institute (IFPRI).

Durkheim, E. (1984). *The division of labour in society* (2:a rev uppl.). Basingstoke: Macmillan.

Jonsson, Stefan 1993: *De andra: amerikanska kulturkrig och europeisk rasism.* Stockholm: Nordstedt

Hofstede, G. & Hofstede, G.J. (2005). *Organisationer och kulturer* (2:a rev. uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Kvale, Steinar, 1997: *Interviews. Learning the Craft of Qualitative Research Interviewing* Lund: Studentlitteratur

Lagergren, Lars & Fundberg, Jesper, 2009: *Integration i förening – kritiska reflektioner kring ett projekt* Educare nr 1, 2009. Sida 43-59

Lagergren, Lars, Book, Karin & Fundberg, Jesper, 2009: *En introduktion till Vetenskapligt förhållningssätt* Opublicerat material

Lave, Jean & Wenger, Etienne, 1991: *Situated learning. Legitimate peripheral participation* Cambridge University Press, Cambridge

Melucci, Alberto, 1991: *Nomader i nätet, sociala rörelser och individuella behov i dagens samhälle.* Göteborg: Daidalos

- Passer, Michael W & Smith Ronald Edward, 2004: *Psychology: the science of mind and behavior* (2:a uppl) Boston: Mass: McGraw-Hill
- Putnam, Robert D, 1996: *Den fungerande demokratin: medborgarandans rötter i Italien* Stockholm: Nordstedt
- Putnam, Robert D, 2000: *Bowling alone: the collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster
- Riksidrottsförbundet, 2005: *Idrotten Vill* Stockholm: Riksidrottsförbundet
- Said, Edward, 1993. *Orientalism* Stockholm: Ordfront
- SCB, Rapport 98, år 2003 *Föreningslivet i Sverige. Välfärd, socialt kapital, demokratiskola*
- Sjögren, Annick, 1993: *Här går gränsen, om integritet och kulturella mönster i Sverige och Medelhavsområdet* Stockholm: Arena
- SOU 2000:1: *En uthållig demokrati! – Demokrati för folkstyrelse på 2000-talet* Justitiedepartementet
- Starrin, Bengt, & Svensson, Per-Gunnar, 1994: *Kvalitativ metod och vetenskapsteori* Lund : Studentlitteratur, 1994
- Taylor, Charles, 1994: *Det mångkulturella samhället och erkännandets politik*. Göteborg: Daidalos
- Wijkström, Filip, 2002: *Den ideella sektorn: organisationerna I det civila samhället*. Stockholm: Sober
- Young, Iris Marion, 2000: *A critique of integration as a remedy for segregation* Kapitel 13 I City Visions. Sida 206 – 217. Harlow: Pearson Education

Bilaga 1

Intervjufrågor

Introduktion: Jag förklarar vad studien handlar om i korta drag och går igenom följande punkter:

- Det är helt frivilligt att delta i intervjun
- Studien är anonym, endast jag och Christoph Lukkerz kommer att känna till ditt namn.
- Jag kommer att använda bandspelare/diktafon
- Om du inte motsätter dig det, så kommer jag att ta mig rätten att publicera delar av ditt svar
- Om du vill kan du få läsa dina citat i min text innan det publiceras.
- Prata gärna fritt, inget av det du säger är rätt eller fel.

1. Kategori 1 - Inledande frågor

- 1.a Berätta lite om dig själv
- 1.b Ålder?
- 1.c Vad gör du under dagarna?
- 1.d Vad har du gjort innan?

2. Kategori 2

- 2.a Hur kom du i kontakt med information kring föreningar?
- 2.b När informanterna kom ut till din klass – vad tänkte du kring informationen?
- 2.c Har du tidigare fått liknande information, här eller i ett annat land?
- 2.d Vad tänker du när jag säger "förening"?
- 2.e Varför finns föreningar tror du?
- 2.f Vad gör man i föreningar tror du?

3. Kategori 3

- 3.a Vilken förening valde du?
- 3.b Varför valde du den föreningen?
 - 3.b.1. **Om ej engagerad:** Vad skulle få dig intresserad av att gå med i en förening/gå samman i en grupp med andra?
- 3.c Skulle du kunna tänka dig att gå med i fler föreningar?
- 3.d Vad skulle krävas för att du ska göra det?
- 3.e Varför ville du prova på att utföra dina intressen genom en förening?
- 3.f Hade du tankar eller funderingar på att utöva dina intressen genom en förening innan du fick informationen?
- 3.g Vad tycker du har varit bra samt mindre bra med deltagandet i föreningen?
- 3.h Vad hoppades du att föreningen skulle ge dig när du gick med?
- 3.i Har föreningen levt upp till dina förväntningar?

4. Kategori 4

- 4.a Vad har ditt deltagande i en förening gett dig?
 - 4.a.1. Har du lärt dig någonting nytt genom föreningen?
 - 4.a.2. Har du fått nya bekanskskaper eller kontakter genom föreningen?
 - 4.a.3. Tror du att du hade träffat dessa människor om du inte varit aktiv i föreningen?
- 4.b Har din bild eller upplevelse av det svenska samhället förändrats?
- 4.c Har din bild eller upplevelse av andra grupper av invånare förändrats?
- 4.d Tycker du att föreningar är ett bra sätt att komma in i det svenska samhället?